

บทที่ 2

วิวัฒนาการของระบบการชำระเงินและรูปแบบของระบบการชำระเงิน

ในการดำเนินธุรกิจทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นการค้าภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม หากเป็นการค้าขายภายในประเทศเดียวกันก็ไม่น่าจะยุ่งยากมากนัก เมื่อผู้ซื้อส่งสินค้าจากผู้ขาย ผู้ซื้อก็มีหน้าที่ในการชำระราคาค่าสินค้าให้แก่ผู้ขาย ไม่ว่าจะใช้รูปแบบการชำระเงินโดยวิธีใดก็ตาม ส่วนผู้ขายก็จะมีหน้าที่ส่งสินค้าและได้รับเงินชำระค่าสินค้า เดิมการชำระเงินจะใช้เงินสด หรือใช้เช็คในการชำระราคา หรือใช้การโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ เมื่อมีการค้าขายมากขึ้น และมีการค้าระหว่างประเทศ¹ หากเป็นเงินจำนวนมากก็จะเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายในการส่งมอบ หรือโอนเงินก็จะมีมากยิ่งขึ้น ผู้ซื้อและผู้ขายจึงมักนิยมใช้บริการการโอนเงินผ่านสื่อกลางในการชำระเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ถือได้ว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสื่อกลางในการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจทางการค้ามาช้านานแล้ว เช่น การใช้เช็ค เป็นต้น ปัจจุบัน ในระบบชำระเงิน ได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ทำให้เกิดระบบการชำระเงินในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการโอนเงินมากยิ่งขึ้น

2.1 ระบบการชำระเงิน

ระบบการชำระเงิน² หมายถึง กระบวนการส่งมอบหรือโอนสื่อการชำระเงินเพื่อชำระราคา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ (1) องค์กรและบุคคล หมายถึง ผู้จ่ายเงิน ผู้รับเงิน และองค์กรที่เป็นตัวกลางในการชำระเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน เป็นต้น (2) กระบวนการดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ ที่กำหนดบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคลต่างๆ รวมถึงกลไกการชำระเงินที่เกี่ยวข้อง (3) สื่อการชำระเงินประเภทต่างๆ เช่น เงินสด ตราสารการเงิน บัตรพลาสติก การโอนเงินทางบัญชี ตลอดจนถึงการชำระเงินด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

¹การค้าระหว่างประเทศ (international trade) หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการระหว่างประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนและวิทยาการต่างๆระหว่างประเทศ โดยใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือไม่ก็ได้

²ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ระบบการชำระเงินจึงนับว่ามีความสำคัญมาก กล่าวคือ เป็นเครื่องมือที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตและเกิดความมั่นคง เมื่อมีการนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการโอนเงิน เพื่อให้ระบบการชำระเงินเกิดความสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าประเทศใดมีระบบเศรษฐกิจที่ดี ก็ต้องมีระบบการชำระเงินที่ดีด้วย หากประเทศใดไม่มีการควบคุมระบบการชำระเงิน อาจทำให้ระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นล้มเหลว อันอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้

2.1.1 บททั่วไปเกี่ยวกับระบบการชำระเงิน

ในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ ได้พัฒนาระบบการชำระเงินโดยได้นำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสร้างพื้นฐานทางการเงิน เช่น ระบบ Bahtnet ใช้สำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน ในการโอนเงินจำนวนมากราย หรือการ โอนเงินในแต่ละครั้งเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาล เพื่อให้ประเทศไทยมีระบบการชำระเงินที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคคลทั่วไปมักนิยมใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จึงพัฒนาระบบ ATM ขึ้นมาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นการโอนเงินที่ได้รับความนิยมหรือเกิดความเสียหายน้อยมาก ปัจจุบัน ได้มีบริษัทเอกชนที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) เข้ามาทำธุรกิจทางการเงินมากขึ้น เนื่องจากต้นทุนทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ต่ำลง อย่างเช่น บัตรเครดิต บัตรชำระเงินล่วงหน้า เป็นต้น

ระบบการชำระเงิน นอกจากจะมีความหมายเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจทางการค้าระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการชำระราคาสินค้าเท่านั้น แต่การที่บุคคลหนึ่งโอนเงินจากบัญชีของตนเองบัญชีหนึ่งไปสู่อีกบัญชีของตนเองอีกบัญชีหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการชำระเงินเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายภายในประเทศออกมารับรองการทำธุรกรรมทางการเงิน และเพื่อใช้ในการควบคุมปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตัวอย่างเช่น การซื้อขาย การชำระหนี้ ตามสัญญาซื้อขาย การขนส่ง การประกันภัย เป็นต้น หรือ กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น การเขียน E-mail ตอบตกลงแทนการเขียนจดหมาย เป็นต้น ดังนั้น ในการทำธุรกรรมทางการเงิน ก็ย่อมจะต้องมีกฎหมายควบคุมในเรื่องของระบบการชำระเงิน ออกมาบังคับใช้ภายในประเทศ ซึ่งสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเอกชนที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) ย่อมจะต้องมีมาตรฐานเดียวกัน ใช้เป็นแบบสากล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย

2.1.2 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงิน³

เนื่องจากรูปแบบการชำระเงินมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ในการชำระเงินจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงสื่อกลางในการชำระเงิน จึงเกิดวิวัฒนาการในสื่อชำระเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงให้ทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแบ่งเป็นยุคต่างๆ ดังต่อไปนี้

ยุคแรก: ระบบการแลกเปลี่ยนด้วยสินค้ากับสินค้า (trade by barter) เป็นวิธีการชำระเงินแบบดั้งเดิม โดยการนำสินค้าที่มีมูลค่าใกล้เคียงกันมาแลกเปลี่ยนกัน โดยตรงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เช่น นำหมูมาแลกกับไก่ หรือข้าวแลกน้ำตาล เป็นต้น การชำระเงินด้วยวิธีนี้จะไม่มีมาตรฐานเทียบค่าอย่างยุติธรรมเพื่อแลกเปลี่ยน อีกทั้งมีความยุ่งยากลำบากในการเก็บรักษา และไม่สะดวกในการขนย้าย ในที่สุดการแลกเปลี่ยนด้วยวิธีนี้จึงหมดไปและได้มีการพัฒนาวิธีการอื่นขึ้นมาใช้แทน

ยุคที่สอง: ระบบการตัวเงินตราเป็นสื่อในการชำระเงิน (Physical money) เป็นการสมมติเอาวัตถุที่หายากให้มีมูลค่าตามที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ เท่าที่เคยพบในประวัติศาสตร์ เช่น เปลือกหอย ลูกปัด กำไลหิน ขวานหิน และเงินเบี้ยที่ทำจากกระเบื้อง เป็นต้น ถัดมาก็เป็นการนำโลหะทั้งที่มีค่าและไม่มีค่ามาใช้ เช่น การใช้เงินพดด้วง การใช้ทองคำ อย่างไรก็ตามในยุคที่มีการนำโลหะมีค่าเข้ามาใช้ ภายหลังเกิดปัญหาขึ้นมาหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง โลหะ การขาดแคลนโลหะมีค่าเพราะถูกนำไปหลอมเนื่องจากมูลค่าตัวโลหะสูงกว่ามูลค่าที่ตราไว้ นอกจากนี้ ยังไม่สะดวกต่อการขนย้าย ในเวลาต่อมาจึงได้มีการนำสื่อประเภทอื่นเข้ามาใช้แทน เช่น เงินกระดาษและเหรียญโลหะไม่มีค่า และได้มีการปรับปรุงคุณภาพการผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ยุคที่สาม: การชำระเงินด้วยการโอนบัญชีเงินฝาก (Deposit Money) สื่อการชำระเงินที่ดี นอกจากจะต้องมีความคงทน ปลอดภัย มีต้นทุนการผลิตต่ำแล้ว จะต้องมีความสะดวกต่อการพกพาด้วย ปัญหาของการใช้เงินกระดาษคือการขนย้ายในปริมาณมาก ๆ นอกจากนี้ เงินกระดาษผู้ถือเงินคือผู้ทรงสิทธิเมื่อสูญหายหรือถูกลักขโมยก็ไม่สามารถจะพิสูจน์สิทธิได้ ด้วยความไม่สะดวกของเงินกระดาษ จึงทำให้มีการนำตราสารทางการเงินและการโอนบัญชีเงินฝากมาใช้เป็นสื่อการชำระเงิน ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ยุคที่สี่: การใช้เงินเครดิต (Deposit money combined with credit) จากพื้นฐานการใช้บัญชีเงินฝากเป็นสื่อการชำระเงิน และบางครั้งมูลค่าทางธุรกิจสูงกว่าปริมาณเงินที่มีอยู่ เพื่อให้ธุรกรรมทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปได้ จึงได้พัฒนาขึ้นเป็นการให้เครดิตหรือสินเชื่อแก่ธุรกิจ โดยยังคงใช้สื่อเดิมคือการโอนบัญชีเงินฝากนั่นเอง แต่สามารถชำระเงินได้ในมูลค่าสูงกว่าเงินคงเหลือในบัญชี

³ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. วิวัฒนาการระบบการชำระเงินของไทย.

ยุคที่ห้า: การใช้เงินพลาสติกและวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (plastic money and electronic funds transfer) เป็นรูปแบบของสื่อการชำระเงินล่าสุดในขณะนี้ มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดในการใช้บัญชีเงินฝากเพื่อการชำระเงิน เงินพลาสติกถูกพัฒนาขึ้นมาตามเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนเพื่อให้ทดแทนสื่อการชำระเงินด้วยตราสาร เนื่องจากเงินพลาสติกมีความสะดวกในการพกพา มีความปลอดภัยสูง และให้ผลในการชำระเงินทันที เงินพลาสติกที่มีใช้ในขณะนี้ ได้แก่ บัตรเดบิต บัตรเครดิต และกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สำหรับการชำระเงินมูลค่าสูง หรือต้องการความรวดเร็วในการเรียกเก็บก็จะใช้วิธีชำระมูลค่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการผสมผสานทั้งสื่อการชำระเงิน และวิธีการส่งมอบด้วยการใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์

2.2 รูปแบบของระบบการชำระเงิน

ในการดำเนินธุรกิจในการชำระเงินหรือทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นการการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการหรือในการโอนเงินทั้งภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม เมื่อบุคคลหนึ่งดำเนินการโอนเงินไปให้แก่อีกบุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน หรืออยู่ในประเทศเดียวกัน หรือในต่างประเทศ โดยทั่วไปแล้ว การชำระเงินจะใช้วิธีการชำระผ่านสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น สถาบันการเงินหรือ ธนาคารพาณิชย์ ย่อมจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการชำระเงินทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศทั้งสิ้น โดยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการชำระเงินมากมายหลายรูปแบบ โดยมีผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินเข้ามาให้บริการด้วย สำหรับรูปแบบของระบบการชำระเงินอาจแบ่งแยกประเภทได้ดังนี้

2.2.1 ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ

วิธีการชำระเงินในการค้าระหว่างประเทศนั้น มีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับการค้าภายในประเทศหลายประการ เช่น ผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ห่างไกลกันคนละประเทศ ทำให้การติดต่อกันไม่สะดวกเหมือนกับการค้าภายในประเทศเดียวกัน ในด้านการใช้ภาษา เงินสกุล และประเพณีปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนในการค้าขายระหว่างประเทศ จะมีความแตกต่างในทางปฏิบัติทางการค้าที่เกิดความไม่เข้าใจกัน นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคอื่นๆ เช่น การส่งสินค้าจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง การบรรจุสินค้า และการจัดหาพาหนะที่บรรทุกสินค้า ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับต่างๆเกี่ยวกับการโอนเงินข้ามประเทศ (exchange control regulations) เป็นต้น ซึ่ง

อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศคือ วิธีการชำระเงิน ดังนั้น ในการค้าระหว่างประเทศ จึงมีรูปแบบการชำระเงินที่สำคัญ⁴ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 การชำระเงินด้วยเงินสด หรือชำระเงินล่วงหน้า (cash or advance payment)

การชำระเงินด้วยเงินสด หรือชำระเงินล่วงหน้า คือ การซื้อขายสินค้า ซึ่งผู้ซื้อต้องชำระเงินสดหรือชำระเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ขายก่อนที่จะได้เห็นสินค้า วิธีนี้ผู้ซื้อเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะต้องเสี่ยงต่อการที่ผู้ขายอาจไม่ส่งสินค้าให้หรืออาจจะส่งสินค้าไม่เป็นไปตามจำนวน คุณภาพ และระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ การซื้อขายวิธีนี้มักจะกระทำกันในกรณีที่ผู้ขายเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือได้ ตลาดเป็นของผู้ขาย ผู้ซื้อจะใช้วิธีนี้สำหรับสินค้าที่หายากและเป็นที่ต้องการของคนทั่วไป หรือสินค้าที่ต้องผลิตเป็นพิเศษ หรือสินค้าที่ราคาไม่มากนัก เช่น ตำราจากต่างประเทศ เป็นต้น ผู้ขายจำเป็นที่ต้องขอให้ผู้ซื้อติดธนาคารจัดส่งเงินมัดจำหรือเงินทั้งหมดให้ก่อนล่วงหน้า จึงจะยอมวางใจผลิตและส่งสินค้าตามที่ผู้ซื้อสั่งไว้

2.2.1.2 การชำระเงินโดยวิธีการเปิดบัญชีขายเชื่อ (open account)

การชำระเงินโดยวิธีการเปิดบัญชีขายเชื่อ เป็นกรณีที่ผู้ขายจะส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อก่อน และลงบัญชีค่าสินค้าในบัญชีเงินเชื่อ (Open Account) ผู้ซื้อจะชำระเงินให้ผู้ขายตามเวลาที่ตกลงกันในภายหลัง เช่น หนึ่งเดือนหลังจากรับสินค้า เป็นต้น วิธีนี้ผู้ซื้อได้เปรียบ เพราะได้สินค้ามาขายก่อนแล้วจึงชำระเงินทีหลัง ส่วนผู้ขายเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ เพราะต้องส่งสินค้าก่อน และไม่มีหลักประกันการชำระเงินจากผู้ซื้อ การซื้อขายกันในลักษณะนี้ คือ ผู้ขายให้เครดิตทางการค้าแก่ผู้ซื้อที่ผู้ขายไว้ใจ หรือเมื่อไม่สามารถขายสินค้าให้แก่ผู้อื่นได้ หรือใช้สำหรับการขายสินค้าโดยวิธีฝากขาย โดยทั่วไปแล้วผู้ขายจะต้องตั้งวงเงินไว้สำหรับผู้ซื้อแต่ละราย เพื่อเป็นการกำจัดความเสี่ยงของผู้ขายไม่ให้สูงจนเกินไป

เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน ผู้ซื้ออาจชำระเงินโดยส่งเช็ค ดราฟท์ โดยตรง หรือออกคำสั่งโอนเงินไปให้แก่ผู้ขาย โดยโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้ขาย ซึ่งแล้วแต่ข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

⁴ ข้อมูลจากส่วนบริการข้อมูล ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ. มีนาคม 2545.

2.2.1.3 การชำระเงินโดยการเรียกเก็บผ่านธนาคาร (bill for collection)

สำหรับการชำระเงินโดยการเรียกเก็บผ่านธนาคาร คือ การซื้อขายสินค้า ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันว่า เมื่อผู้ขายส่งสินค้าแล้ว ผู้ขายจะส่งเอกสารเรียกเก็บเงินผ่านธนาคารของผู้ขายไปยังธนาคารผู้ซื้อ หรือธนาคารที่ธนาคารของผู้ขายเป็นผู้เลือกให้ ทำหน้าที่ส่งมอบเอกสารและเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อ

การซื้อขายสินค้าในลักษณะนี้ ผู้ขายจะได้รับความคุ้มครองพอสมควร เนื่องจากมีธนาคารเข้าไปดูแลการส่งมอบเอกสารกรรมสิทธิ์ของสินค้า และดูแลการเรียกเก็บเงิน นอกจากนี้ ผู้ขายยังมีบุริมสิทธิเหนือสินค้าของตน ตราบใดที่ผู้ซื้อยังไม่รับรองตัวหรือยังไม่ชำระเงินค่าสินค้า

ธนาคารที่ทำหน้าที่เรียกเก็บเงินจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ขายอย่างเคร่งครัด และยึดถือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับตัวเรียกเก็บฉบับแก้ไข ค.ศ.1995 ฉบับที่ 522⁵ ของสภาหอการค้านานาชาติ คำสั่งในการเรียกเก็บและส่งมอบเอกสาร แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- การส่งมอบเอกสารแลกเปลี่ยนกับการชำระเงิน (documents against payment or D/P)
- การส่งมอบเอกสารแลกเปลี่ยนกับการรับรองตัว (documents against acceptance or D/A)

(1) เงื่อนไขการเรียกเก็บแบบ D/P (documents against payment) หมายความว่า ผู้ซื้อจะรับเอกสารเพื่อไปแลกสินค้าได้ ก็ต่อเมื่อมีการชำระเงินค่าสินค้านั้นแล้ว ในทางการค้าระหว่างประเทศ เมื่อผู้ขายส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อยังไม่สามารถรับสินค้าได้ทันที ผู้ซื้อจะต้องรอเอกสารจากผู้ขาย เพื่อจะนำไปแลกสินค้าจากบริษัทเรือหรือบริษัทขนส่ง เอกสารที่สำคัญคือ “ใบตราส่ง” ที่ออกโดยบริษัทเรือ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ตัวเรือ” ผู้ซื้อจะได้เอกสารนี้จากธนาคารที่ทำหน้าที่เรียกเก็บเงิน ต่อเมื่อผู้ซื้อชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ธนาคารดังกล่าว การตั้งเงื่อนไขแบบ D/P นี้ทำให้ผู้ขายไม่ต้องเสี่ยงต่อการที่มอบสินค้าให้ผู้ซื้อแล้วผู้ซื้อไม่ยอมชำระเงิน เงื่อนไข D/P นี้ใช้ได้กับตัวที่เป็น sight bill และ time bill

(2) เงื่อนไขการเรียกเก็บแบบ D/A (documents against acceptance) หมายความว่า ผู้ซื้อสามารถรับเอกสารเพื่อนำไปแลกสินค้าก็ต่อเมื่อ ผู้ซื้อได้รับรองตัวแลกเงินจากผู้ขายแล้ว ตามเงื่อนไข D/A นี้ ผู้ซื้อยังไม่ต้องชำระเงินเพียงแต่เซ็นชื่อรับรองว่า จะจ่ายเงินจำนวนที่ระบุไว้

⁵ Uniform Rules for Collections, 1995 revision, Ioc Publication No.522.

เมื่อครบกำหนด การที่ผู้ขายจะกำหนดเงื่อนไขการชำระเงินแบบ D/A นี้ ผู้ขายต้องมีความเชื่อถือในสถานะและความซื่อสัตย์ของผู้ซื้อ เพราะเท่ากับเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อ สำหรับกำหนดระยะเวลาของการชำระเงินนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ตัวแลกเงินที่กำหนดเงื่อนไขแบบ D/A นี้ จะต้องเป็นตั๋วที่มีกำหนดระยะเวลาการชำระเงิน (time bill) เท่านั้น

2.2.1.4 การชำระเงินโดยวิธีเลตเตอร์ออฟเครดิต⁶ (documentary letter of credit)

การชำระเงินโดยวิธีเลตเตอร์ออฟเครดิต คือ การตกลงซื้อขายสินค้าโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือการชำระเงิน เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นตราสาร หรือหนังสือรับรองการชำระเงินที่ออกโดยธนาคารของผู้ซื้อออกให้แก่ผู้รับประโยชน์ (ผู้ขาย) เพื่อรับรองว่า เมื่อผู้รับประโยชน์ปฏิบัติตามเงื่อนไขของเครดิตทุกประการแล้ว ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์โดยไม่มีข้อบิดพลิ้ว

การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตตาม UCP 500⁷ ข้อ 2 ให้จำกัดความของเลตเตอร์ออฟเครดิต ดังนี้ เครดิตที่มีเอกสารประกอบ (documentary credit) และสแตนด์บาย เลตเตอร์ออฟเครดิต (standby letter of credit) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า เครดิต หมายถึง ข้อตกลงใดๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร ซึ่งธนาคารผู้เปิดเครดิต (The Issuing Bank) ดำเนินการตามคำขอหรือคำสั่งของลูกค้า (The Applicant) หรือในนามของธนาคารเอง ที่จะ

(1) ชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ (beneficiary) หรือตามคำสั่งของผู้รับประโยชน์ หรือรับรองและชำระเงินตามตัวแลกเงินที่ออกโดยผู้รับประโยชน์ หรือ

(2) มอบหมายให้ธนาคารอื่นชำระเงินหรือรับรอง และชำระเงินตามตัวแลกเงินนั้น หรือ

(3) มอบหมายให้ธนาคารอื่นรับซื้อ (negotiate)

เมื่อยื่นมีเอกสารที่กำหนด หากเอกสารเหล่านั้นถูกต้องตรงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ในเครดิต

ดังนั้น ในการสั่งสินค้าเข้า (L/C : letter of credit) ทางด้านการธนาคารต่างประเทศเกี่ยวกับการสั่งสินค้าเข้า นั้น ความหมายของเลตเตอร์ออฟเครดิต คือตราสารหรือหนังสือรับรองการชำระเงินที่ออกโดยธนาคารของผู้สั่งซื้อสินค้าเข้า (ตามคำขอของผู้ซื้อ) ซึ่งธนาคารผู้ซื้อสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ (beneficiary) เมื่อได้ปฏิบัติตาม

⁶ ชวลิต อัครศาสตร์. (2548). กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ เล่มที่ 10. หน้า 34-37.

⁷ UNIFORM CUSTOMS & PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS NO.500

เงื่อนไขต่างๆที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว โดยให้อำนาจในการจ่ายเงิน ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้แก่
อีกธนาคารหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศของผู้ขายสินค้า ซึ่ง UCP ให้คำนิยามของ “documentary
credit(s)” และ standby letter(s) หรือเรียกรวมกันว่า “credit(s)” ซึ่งเครดิต หมายถึง การจัดการ
(arrangement) ใดๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม โดยที่ธนาคารหนึ่ง (ธนาคารผู้เปิดเครดิต-issuing
bank) กระบวนการตามที่ถูกค้า (ผู้ขอเปิดเครดิต-applicant) ร้องขอและตามคำสั่งของลูกค้าหรือใน
นามของตนเอง กล่าวคือ

1. ทำการชำระให้แก่หรือตามคำสั่งของบุคคลที่สาม (ผู้รับประโยชน์ –
beneficiary) หรือรับรองหรือชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน (bill of exchange-draft) ที่ผู้รับประโยชน์เป็น
ผู้สั่งจ่าย

2. มอบอำนาจให้ธนาคารอื่นชำระเงินหรือทำการรับรองและชำระเงินตามตั๋ว
แลกเงิน

3. มอบอำนาจให้ธนาคารอื่นทำการเจรจาซื้อ (negotiate)
เป็นการแลกเปลี่ยนกับเอกสารที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ โดยมีข้อแม้ว่า ได้มีการปฏิบัติ
ตามข้อตกลงและเงื่อนไขในเครดิตแล้ว

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในข้อต่างๆ ใน UCP นี้ สาขาอื่นของธนาคารใน
ประเทศต่างๆ ถือเป็นธนาคารอื่น (another bank)⁸

เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C เป็นตราสารอย่างหนึ่งที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์
ตามคำขอของผู้ซื้อ ไปให้ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เพื่อเป็นคำรับรองหรือคำสั่งสัญญาของธนาคาร
ที่ออกกว่า จะจ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้ขายหรือผู้รับ
ประโยชน์ แสดงเอกสารได้ถูกต้องครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ใน เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C นั้น
ซึ่งเลตเตอร์ออฟเครดิต ไม่ว่าจะออกโดยธนาคารพาณิชย์ใดๆก็ตาม จะมีแนวทางปฏิบัติที่เหมือนกัน
หมด เพราะทุกธนาคารต่างก็ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบของสภาหอการค้าระหว่างประเทศ หรือที่
เรียกว่า (international chamber of commerce หรือเรียกย่อว่า ICC) ที่บัญญัติไว้ในสิ่งพิมพ์ชื่อ
“ประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตชนิดที่มีเอกสารประกอบ” (uniform customs & practice for
documentary credits หรือเรียกย่อว่า UCP) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาที่จะต้องปฏิบัติตาม และ
ผูกมัดกับผู้ซื้อหรือผู้ขอเปิด L/C (applicant) ธนาคารที่เปิดหรือออก L/C (opening หรือ issuing

⁸ Article 2 of UCP (UNIFORM CUSTOMS & PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS
NO.500).

bank) ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ (beneficiary) ธนาคารที่รับซื้อเอกสาร (negotiating bank) และธนาคารทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

เลตเตอร์ออฟเครดิต จึงเป็นเครื่องมือการชำระเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในการชำระเงินสำหรับการค้าระหว่างประเทศ เพราะนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายแล้วยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อด้วย ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องการให้ผู้ขายปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็สามารถระบุลงไปเป็นเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยมีธนาคาร (negotiation bank) ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและเงื่อนไขต่างๆตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เมื่อผู้รับประโยชน์นำตัวมายื่นต่อธนาคาร สิ่งที่จะต้องพึงระลึกไว้อย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตจะช่วยให้เกิดความมั่นใจกันทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกในทางการค้าระหว่างประเทศ แต่เลตเตอร์ออฟเครดิตก็ไม่ใช่สัญญาซื้อขาย และไม่สามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ซื่อสัตย์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น การตกลงซื้อขายใดๆก็ยังคงต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของกลุ่มสัญญาเป็นสำคัญ

ขั้นตอนในการชำระเงิน โดยเลตเตอร์ออฟเครดิต มีดังนี้

1. ผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญาซื้อขาย โดยกำหนดวิธีการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต
2. ผู้ซื้อยื่นคำขอให้ธนาคารในประเทศของตนเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต
3. ธนาคารผู้เปิดเครดิตขอให้ธนาคารอีกธนาคารหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศของผู้ขายแจ้ง (advise) ให้ผู้ขายทราบว่าได้มีการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว และธนาคารผู้เปิดเครดิตอาจขอให้ธนาคารผู้แจ้งหรือธนาคารอื่นทำการยืนยัน (confirm) เลตเตอร์ออฟเครดิตด้วย
4. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตแจ้งให้ผู้ขายทราบว่าได้มีการเปิดเครดิต
5. เมื่อผู้ขายได้รับแจ้งการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และตรวจสอบแล้วเห็นว่าเงื่อนไขถูกต้องตรงตามที่ตกลงกับผู้ซื้อก็จะส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อ
6. ผู้ขายเสนอเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า (shipping documents) ให้แก่ธนาคารผู้แจ้งเครดิตเพื่อตรวจสอบ
7. ให้ธนาคารผู้แจ้งเครดิตทำการตรวจสอบเอกสารในการส่งสินค้าว่าตรงตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่ หากเห็นว่าถูกต้อง ก็จะทำการชำระหนี้ตามเงื่อนไข

⁹ ฐนัย มโนมัยอุคม. (2545). กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.

ของเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขาย (ทั้งนี้ การชำระหนี้จะกระทำหลังจากขั้นตอนตามข้อ 9. แล้ว เช่น ชำระเงินให้ผู้ขายหลังจากได้รับเงินเข้าบัญชีของธนาคารผู้แจ้งเครดิตแล้ว เป็นต้น)

8. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตส่งเอกสารในการส่งสินค้าให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิต

9. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตจะตรวจสอบเอกสารในการส่งสินค้า และหากเห็นว่าตรงตามเงื่อนไขก็จะชำระเงินตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น นำเงินเข้าบัญชีของธนาคารผู้แจ้งเครดิตเพื่อให้ธนาคารผู้แจ้งชำระเงินให้ผู้ขาย

10. ธนาคารผู้เปิดเครดิตแจ้งให้ผู้ขอเปิดเครดิตทราบเพื่อให้มาตรวจเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้าและชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิต

11. ผู้ขอเปิดเครดิตตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า และชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตก่อนที่จะรับเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า เพื่อนำไปรับสินค้าจากผู้ขนส่งและผ่านพิธีการศุลกากร หากผู้ขอเปิดเครดิตไม่สามารถชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้ขอเปิดได้ ก็อาจขอทำทรัสต์รีซีพ (trust receipt) ให้ไว้กับธนาคารผู้เปิดเครดิต เพื่อแสดงว่า ผู้ขอเปิดเครดิตจะรับสินค้าแทนธนาคารผู้เปิดเครดิตและถือว่าสินค้านั้นเป็นของธนาคารผู้เปิดเครดิต

หลักสำคัญของสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตตาม UCP 500 สรุปได้ดังนี้

1. สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นสัญญาแยกต่างหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นที่เป็นต้นเหตุให้มีการทำสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารผู้เปิดสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตจะไม่เกี่ยวข้องหรือผูกพันกับสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นดังกล่าว แม้จะมีการอ้างถึงสัญญานั้นในเครดิตก็ตาม ดังนั้น สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงมีความเป็นอิสระจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นตามหลักทฤษฎีความเป็นอิสระ (doctrine of independence) ดังนั้น การเข้ารับภาระของธนาคารผู้เปิดเครดิตในอันที่จะชำระเงินรับรองและชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงินหรือปฏิบัติการชำระหนี้อื่นใดตามเลตเตอร์ออฟเครดิต จะไม่ขึ้นอยู่กับสิทธิเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของผู้ขอเปิดเครดิต อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของผู้ขอเปิดเครดิตหรือผู้รับประโยชน์¹⁰ ถึงแม้ว่าผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตจะปฏิเสธไม่ยอมชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต

¹⁰ Article 3 of UCP

“Credits v. Contracts

a. Credits by their nature, are separate transactions from the sales or other contract (s) on which they may be based and banks are in no way concerned with or bound by such contract (s), even if any reference whatsoever to such contract (s) it included in the Credit.

โดยอ้างเหตุว่าสินค้าเสียหายหรือไม่ตรงตามที่ตกลงในสัญญาซื้อขายก็ตาม ธนาคารผู้เปิดเครดิตก็ยังมีหน้าที่ชำระเงินรับรองและชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงินหรือปฏิบัติการชำระหนี้อื่นใดตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ควบคู่กันหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตปฏิบัติครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิต กล่าวคือหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้เสนอเอกสารที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่ระบุไว้ในตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ทั้งนี้ เนื่องจากในสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น คู่กรณีจะเกี่ยวข้องกับเอกสารเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาถึงสินค้า บริการ และ/หรือการปฏิบัติการอื่นใดที่อาจเกี่ยวข้องกับเอกสารนั้น¹¹

ดังนั้น เมื่อเอกสารต่างๆที่ส่งมา คือ รายการสินค้าที่ระบุไว้ในใบตราส่ง และใบกำกับสินค้าทุกรายการถูกต้องตรงกับรายการสินค้าในใบเสนอซึ่งแนบท้ายเลตเตอร์ออฟเครดิต และบริษัทผู้ขายสินค้าได้เสนอเอกสารต่างๆถูกต้องตรงตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว แม้สินค้านั้นไม่ตรงตามรายการที่ระบุไว้ในใบตราส่ง ใบกำกับสินค้า และใบเสนอก็ตาม จำเลย(ผู้ขอเปิดเครดิต) ก็ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเครดิตให้กับธนาคารโจทก์ ธนาคารผู้เปิดเครดิต¹²

2. ในคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ตัวเลตเตอร์ออฟเครดิตเอง และคำสั่งให้แก้ไขเลตเตอร์ออฟเครดิต จะต้องระบุโดยชัดแจ้งถึงเอกสารที่จะต้องเสนอ เพื่อให้มีการชำระเงินรับรอง หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงิน¹³ ธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารที่ระบุไว้ในเครดิต โดยใช้ความระมัดระวังตามสมควร เพื่อให้แน่ใจว่า ข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นถูกต้องตรงตาม

Consequently, the undertaking of the bank to pay, accept and pay Draft (s) or negotiate and/or to fulfil any other obligation under the Credit, is not subject to claims or defences by the Applicant resulting from his relationships with the Issuing Bank or the beneficiary.

b. A Beneficiary can in no case avail himself of the contractual relationships existing between the banks or between the Applicant and the Issuing Bank.”

¹¹ Article 4 of UCP

“Documents v. Goods/Services/Performances

In Credit operations all parties concerned deal with documents, and not with goods, services and/or other performances to which the documents may relate.”

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 775/2525 (ประชุมใหญ่)

¹³ Article 5 (b) of UCP

All instructions for the issuance of a Credit and the Credit itself and where applicable, and instructions for an amendment thereto and the amendment itself, must state precisely the document (s) against which payment acceptance or negotiation is to be made.”

ข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต การพิจารณาว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นมีความถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิตหรือไม่นั้น ให้ถือมาตรฐานในการปฏิบัติของธนาคารระหว่างประเทศตามที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งมาตราต่างๆใน UCP เอกสารซึ่งมีข้อความที่ปรากฏไม่สอดคล้องกัน จะถือว่าข้อความที่ปรากฏไม่ตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต

ธนาคารจะไม่ทำการตรวจสอบเอกสารที่ไม่มีระบุไว้ในเครดิต และหากธนาคารได้รับเอกสารดังกล่าว ธนาคารจะคืนเอกสารนั้นให้แก่ผู้ที่เสนอเอกสารหรือส่งเอกสารนั้นต่อไปโดยไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้¹⁴ หลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ ถือเป็นหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (doctrine of strict compliance) ของธนาคาร โดยธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเพื่อให้แน่ใจว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้น ถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิตหรือออฟเครดิต

3. ข้อยกเว้นของหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (doctrine of strict compliance) มีอยู่ประการเดียว คือ กรณีกลฉ้อฉล (fraud) ซึ่งหากเกิดกรณีกลฉ้อฉล ธนาคารผู้เปิดเครดิตและธนาคารผู้ยืนยันเครดิตจะต้องปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามเครดิต กลฉ้อฉลนี้จะเกี่ยวข้องกับเอกสารซึ่งปรากฏข้อความ (on their face) ถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงหรือเป็นเท็จ ปกติผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อ) จะเป็นผู้กล่าวอ้างกรณีกลฉ้อฉลขึ้นเพื่อให้ธนาคารผู้เปิดเครดิตชำระเงินตามเครดิต

หน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารของธนาคาร ตาม UCP 500 กำหนดหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบของธนาคารได้ ดังนี้

ข้อ 13 (a) ธนาคารต้องตรวจเอกสารทั้งหมด ที่กำหนดไว้ในเครดิตด้วยความระมัดระวังพอสมควร (reasonable care) เพื่อให้มั่นใจว่าเอกสารเท่าที่เห็น (appear on their face) ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเครดิต... โดยยึดหลักปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของธนาคาร

¹⁴ Article 13 of UCP

“Standard for Examination of Documents

a. Banks must examine all documents stipulated in the Credit with reasonable care , to ascertain whether or not they appear, on their face, to be in compliance with the terms and conditions of the Credit compliance of the stipulated documents on their face with the terms and conditions of the Credit, shall be determined by international standard banking practice as reflected in these in Articles.

Documents which appear on their face to be inconsistent with one another will be considered as not appearing on their face to be in compliance the terms and conditions of the Credit.

ตามที่กล่าวไว้ในข้อต่างๆ หากเอกสารเท่าที่เห็นได้มีความขัดแย้งกันเอง (inconsistent) จะถือว่าไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขดังกล่าวธนาคารจะไม่ตรวจเอกสารที่ไม่ได้ระบุไว้ในเครดิต

(b) ธนาคารผู้เปิดเครดิตหรือธนาคารตัวแทนแต่ละธนาคารมีเวลาที่จะตรวจเอกสารและตัดสินใจว่าจะรับไว้หรือไม่ภายใน 7 วันทำการนับตั้งแต่วันรับเอกสาร

กรณีที่ธนาคารเห็นว่า ผู้ขายเสนอเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิต ธนาคารมีทางเลือกปฏิบัติดังนี้ คือ ปฏิเสธไม่รับเอกสาร หรืออาจใช้ดุลพินิจติดต่อกับลูกค้าเพื่อขอให้ลูกค้าและสละข้อขัดแย้ง (discrepancy) นั้น หรืออาจเลือกที่จะรับเอกสารนั้นไว้และชำระเงินโดยขอให้ผู้ขายค้ำประกันการชำระเงินหรือรับรองการชดเชยค่าเสียหาย (indemnity) ดังกล่าว หรือขอสงวนสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ขาย (payment under reserve) การปฏิบัติดังกล่าวผูกพันเฉพาะธนาคารนั้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

กรณีที่ธนาคารตัดสินใจปฏิเสธเอกสาร ธนาคารนั้นจะต้องแจ้งธนาคารผู้ยื่นเอกสารหรือผู้รับประโยชน์ หากได้รับเอกสารจากผู้รับประโยชน์โดยไม่ชักช้า โดยระบุถึงความขัดแย้งทั้งหมดอันเป็นสาเหตุให้ธนาคารปฏิเสธเอกสารนั้น และต้องส่งคืนเอกสารแก่ผู้ยื่นหากไม่ปฏิบัติตามดังกล่าว ก็จะหมดโอกาสที่จะโต้แย้งว่าเอกสารไม่ถูกต้อง (ตาม UCP 500 ข้อ 14)

ในด้านความรับผิดชอบของธนาคารเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารทำหน้าที่เกี่ยวกับเอกสารเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับตัวสินค้า หากเอกสารนั้นตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเครดิต Issuing or confirming bank มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระเงินตามสัญญา ถ้าเอกสารนั้นทำขึ้นโดยทุจริตและไม่ตรงกับสินค้าที่ส่งมา เป็นเรื่องของผู้ซื้อ ผู้ขายที่จะดำเนินคดีกันเอง ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อแบบฟอร์ม (form) ความแท้จริง (genuineness) ความครบถ้วน (sufficiency) หรือปัญหากฎหมาย (legal effect) ของเอกสาร หรือลักษณะ (description) ปริมาณ (quantity) น้ำหนัก (weight) คุณภาพ (quality) การส่งมอบ (delivery) หรือมูลค่า (value) ของสินค้า ที่ส่งมอบนั้น ทั้งนี้เพราะโดยสภาพเลตเตอร์ออฟเครดิตไม่สามารถจะรับประกันผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายไม่สุจริตได้ เพื่อป้องกันผลเสียหายผู้ซื้ออาจขอให้มีการตรวจสอบรับรองเอกสารโดยองค์การอิสระได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้แก่ ตัวแลกเงิน ใบตราส่งกรรมกรรมประกันภัย ใบกำกับสินค้า ใบแสดงรายการน้ำหนักสินค้า ใบรับรองน้ำหนักสินค้านรวม ใบกำกับหีบห่อ ใบรับรองคุณภาพของสินค้า ใบรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้า ใบรับรองของกงสุล custom invoice และ sanitary or health certificate

ดังนั้น เลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นหนังสือค้ำประกันการชำระเงิน หรือราคาสินค้าที่ผู้ซื้อจะต้องชำระหรือจ่ายให้แก่ผู้ขายซึ่งอยู่ในต่างแดน ซึ่งมีธนาคารเป็นตัวกลาง ซึ่งมีทั้งธนาคารฝ่ายผู้ซื้อและธนาคารฝ่ายผู้ขายสินค้า ธนาคารฝ่ายผู้ซื้อสินค้าจะเป็นผู้ออกเลตเตอร์ออฟ

เครดิต หรือ L/C ส่งไปให้ธนาคารซึ่งเป็นฝ่ายผู้ขายสินค้า โดยทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของผู้ซื้อสินค้าแจ้งแก่ผู้ขายสินค้า โดยให้คำรับรองเป็นหนังสือประกันว่า ผู้ขายสินค้าจะได้รับชำระหนี้หรือราคาสินค้าอย่างถูกต้องแน่นอนจากธนาคาร ซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้อสินค้าโดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อผู้ขายได้ส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ก็ให้นำเอกสารสินค้าพร้อมกับตัวแลกเงินไปยื่นต่อธนาคาร จึงเป็นฝ่ายผู้ขายสินค้าได้ชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้าไปแล้วก็จะไล่เบียดเอาจากธนาคารซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้อสินค้า และเป็นผู้ออก L/C ซึ่งปกติฝ่ายผู้ซื้อสินค้า และเป็นผู้ออก L/C ซึ่งปกติจะมีเงินฝากกันไว้ หรือมีข้อตกลงโดยวิธีบัญชีเดินสะพัดหักหนี้กันระหว่างธนาคารทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกันผู้ซื้อก็สามารถได้รับเอกสารส่งสินค้า (shipping documents) จากธนาคารของผู้ซื้อสินค้าเพื่อนำไปรับสินค้าที่ส่งมาถึงท่าเรือแล้วนำไปขาย วิธีการซื้อขายสินค้าโดยมีธนาคารและการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสินค้า สามารถควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายพยายามปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆที่ระบุไว้ในเครดิต

เลตเตอร์ออฟเครดิต จึงเป็นเครื่องมือการชำระเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในการชำระเงินสำหรับการค้าระหว่างประเทศ เพราะนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายแล้วยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อด้วย ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องการให้ผู้ขายปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็สามารถระบุลงไปเป็นเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยมีธนาคาร (negotiation bank) ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและเงื่อนไขต่างๆตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เมื่อผู้รับประโยชน์นำตัวมาขึ้นต่อธนาคาร สิ่งที่จะต้องพึงระลึกไว้อย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตจะช่วยให้เกิดความมั่นใจกันทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกในทางการค้าระหว่างประเทศ แต่เลตเตอร์ออฟเครดิตก็ไม่ใช่สัญญาซื้อขาย และไม่สามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ซื่อสัตย์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น การตกลงซื้อขายใดๆก็ยังคงต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของคู่สัญญาเป็นสำคัญ

2.2.1.5 การชำระเงินโดยผ่านระบบ SWIFT¹⁵

การชำระเงินโดยผ่านระบบ SWIFT เป็นคำสั่งในการโอนเงินระหว่างประเทศ นิยมทำผ่านเครือข่ายสากล คือ ระบบ SWIFT (the Society for Worldwide International Financial Telecommunication) เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 ภายใต้กฎหมายของประเทศเบลเยียม สำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศเบลเยียม ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของสถาบันการเงินเพื่อสร้างเครือข่ายในการรับส่งข้อมูลทางการเงินระหว่างประเทศ เป็นความร่วมมือกันโดยไม่หวังผล

¹⁵ ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

กำไร โดย SWIFT เป็นศูนย์ระบบโทรคมนาคมสื่อสาร ที่ธนาคารใช้ในการส่งคำสั่งการโอนเงินจากธนาคารหนึ่งไปยังอีกธนาคารหนึ่งซึ่งอยู่คนละประเทศ หรือจากสาขาของธนาคารหนึ่งไปยังสาขาของธนาคารซึ่งตั้งอยู่คนละประเทศกัน ซึ่งการโอนเงินผ่าน SWIFT นี้มีความรวดเร็วมาก เกิดผลเกือบจะทันที (Almost Instantaneously)

2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศ

ระบบการชำระเงินภายในประเทศ ได้มีการพัฒนาโดยธนาคารกลางของแต่ละประเทศ เพื่อให้การชำระเงินมีความถูกต้องสมบูรณ์ และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งต่อมาอาจมีการพัฒนาระบบภายในประเทศมาใช้ในการโอนเงินระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.2.1 ระบบการชำระเงินภายในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย มีธนาคารแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางของประเทศ มีบทบาทและหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล สถาบันการเงิน และธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศ ในช่วง 10 - 20 ปีที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายด้านอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าสูง ภาคธุรกิจเอกชนจึงไม่กล้าเข้ามาลงทุน เพราะต้นทุนสูง และมีความเสี่ยง อีกทั้งยังเป็นเรื่องใหม่ ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ จึงมีความคิดที่จะพัฒนาระบบการชำระเงิน เพื่อให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นผู้ลงทุนนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน และลดบทบาทของสื่อที่เป็นตราสารและเงินสดลง ทั้งนี้ เพื่อลดต้นทุนของการจัดการเกี่ยวกับเงินสดและเช็ค และทำให้การหมุนเวียนของเงินในระบบเป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น และลดความเสี่ยงจากการส่งมอบและชำระราคา รวมทั้งไม่ต้องจ้างบุคคลเข้ามาให้บริการอีกด้วย

(1) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคารกลาง

ในส่วนของการพัฒนาระบบการชำระเงิน โดยทางธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการพัฒนาระบบการชำระเงินในรูปแบบต่างๆ มีดังต่อไปนี้

ก. การชำระเงินระบบบาทเน็ต (bahtnet)¹⁶

ระบบบาทเน็ต¹⁷ เป็นระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่งที่ได้พัฒนาขึ้นมาใช้ในประเทศไทย เป็นเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้ในการรับส่งข้อความระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับสถาบันการเงินและองค์กรต่างๆ ซึ่งมีบัญชีเงินฝากกับระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อประโยชน์สำหรับการโอนเงินรายใหญ่ ซึ่งมีผลการชำระบัญชีสมบูรณ์ทันทีที่ที่ลระรายการ On-Line Real Time Gross Settlement (On-Line RTGS) และการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นนายทะเบียนในลักษณะที่การส่งมอบตราสารหนี้และการชำระราคาเกิดขึ้นพร้อมกันและมีผลสมบูรณ์โดยทันทีที่ลระรายการ (RTGS-delivery versus payment: DVP) ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน และเพื่อให้การ โอนเงิน การโอนตราสารหนี้ และการติดต่อธุรกิจทางการเงินเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

ในด้านของผู้ใช้บริการในระบบบาทเน็ต ปัจจุบันผู้ให้บริการมี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ เป็นผู้ให้บริการที่เป็นสมาชิก S.W.I.F.T และผู้ให้บริการที่ไม่เป็นสมาชิก S.W.I.F.T และประเภทที่สองคือ ผู้ให้บริการที่ใช้บริการโดยผ่านคอมพิวเตอร์ลูกข่ายของผู้ให้บริการรายอื่น ผู้ใช้บริการมีสถานะเป็น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทเงินทุนบริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนราชการ บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และส่วนงานภายในธนาคารแห่งประเทศไทย

การให้บริการในระบบบาทเน็ต ระบบบาทเน็ตมีบริการหลัก ดังนี้ บริการโอนเงินระหว่างสถาบัน บริการการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม บริการโอน/รับโอนตราสารหนี้โดยไม่มีการชำระราคา (deliver free : DF/Receive Free :RF) บริการ โอน/รับโอนตราสารหนี้พร้อมการชำระราคา (deliver against payment-DVP/ Receive Against Payment-RVP) การ

¹⁶ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 53.

¹⁷ ระบบบาทเน็ต คือ สาธารณูปโภคทางการเงินของประเทศ ซึ่งให้ประโยชน์ทั้งแก่ระบบสถาบันการเงิน ภาคธุรกิจ ส่วนราชการและประชาชนทั่วไป โดยระบบสถาบันการเงินจะสามารถโอนเงินระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและปลอดภัย ส่วนราชการก็สามารถรับและจ่ายเงินให้ภาคธุรกิจ และประชาชนทั่วไปก็สามารถโอนเงินระหว่างกันได้โดยสะดวกรวดเร็วขึ้นด้วย นอกจากนี้ด้วยบริการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นนายทะเบียนในลักษณะที่การส่งมอบตราสารหนี้ และการชำระราคาเกิดขึ้นพร้อมกัน และมีผลสมบูรณ์โดยทันทีของบาทเน็ต จะส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายทางการในการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในประเทศ รวมทั้งช่วยลดความเสี่ยงทางการเงินได้

สอบถามข้อมูลในบัญชีเงินฝาก หรือบัญชีตราสารหนี้ของผู้ใช้บริการที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งข้อความสื่อสารระหว่างกัน และการประกาศข้อความไปยังสมาชิกอื่น

เนื่องจากระบบบาทเนตเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินมูลค่าสูง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม โดยผู้ให้บริการที่ส่งข้อความมายังระบบบาทเนตโดยผ่านช่องทาง S.W.I.F.T นั้นจะต้องมีกระบวนการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานของ S.W.I.F.T ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ยอมรับกันทั่วโลก สำหรับผู้ให้บริการซึ่งส่งข้อความมายังระบบบาทเนตโดยผ่านช่องทาง EFS จะมีระบบการรักษาความปลอดภัยโดยใช้เทคโนโลยี Digital Signature โดยผู้ส่งข้อความจะต้องมี Private Key ใน Smart Card ประจำตัวในการสร้าง Digital Signature กำกับในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งมายังระบบบาทเนต ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ระบบบาทเนตสามารถรักษาความปลอดภัยรวมทั้งป้องกันมิให้ผู้อื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องล่วงรู้ข้อมูลได้ สามารถยืนยันและพิสูจน์ตัวตนของผู้ส่งและผู้รับรายการ ผู้ส่งและผู้รับไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้ และสามารถรับรองความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ส่งผ่านระบบรวมทั้งระบบบาทเนตยังมีการบันทึกข้อมูลที่รับ-ส่งในระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข. การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชี¹⁸

การชำระเงินระบบเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกัน เพื่อให้การเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ส่งเรียกเก็บ หรือส่งจ่ายโดยสาขาธนาคารที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการหักบัญชีเช็คภายในแต่ละจังหวัดรวมทั้งลดต้นทุนและความเสี่ยงในการชำระเงินด้วยเช็ค และอำนวยความสะดวกในการบริหารเงินของธนาคารสมาชิกอันเกิดจากการได้หรือเสียดุลหักบัญชีสุทธิ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกัน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ทำการยกระดับสำนักหักบัญชีจังหวัด เพื่อลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินของเช็คในจังหวัดจาก 3-7 วันให้เหลือเป็นภายในวันเดียว (one-day clearing) โดยการขยายเขตการหักบัญชีให้ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงจากเดิมที่มีการหักบัญชีเฉพาะเช็คภายในอำเภอเมือง นอกจากนี้ได้เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยการนำระบบงานคอมพิวเตอร์มาใช้ และปรับปรุงวิธีการชำระดุลหักบัญชีระหว่างธนาคารจากเดิมชำระผ่านผู้แทน

¹⁸ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 37.

ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่คลังจังหวัดเป็นการชำระคูลแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลางผ่านระบบบาทเน็ต

ในการชำระเงินระบบนี้ จะมีวิธีการชำระคูลการหักบัญชี โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจัดระบบการชำระคูลหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด ที่ยกระดับเป็นสำนักหักบัญชีจังหวัด และสำนักหักบัญชีอำเภอรอบนอกต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศให้เป็นมาตรฐานแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเงินของธนาคารสมาชิก โดยให้สำนักหักบัญชีทั่วประเทศส่งบพิสูจน์การหักบัญชีที่เข้ารหัส (encrypt) เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลทางสายสื่อสาร (file transfer) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเมื่อทยได้รับข้อมูลงบพิสูจน์ ๆ ระบบจะถอดรหัส (decrypt) และตรวจสอบความถูกต้อง แต่ละสำนักงานภาคของธนาคารแห่งประเทศไทยจะยืนยันฐานะคูลการหักบัญชีสุทธีกับสาขาธนาคารสมาชิกประจำภาค ทั้งนี้ธนาคารสมาชิกที่ได้คูลสามารถใช้เงินได้ทันที

ค. การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี B/C (bill for collection)¹⁹

สำหรับระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ในปัจจุบัน ธนาคารผู้เรียกเก็บสามารถดำเนินการได้ 2 วิธี ดังนี้

วิธีแรก คือ ธนาคารผู้รับฝากเช็คจะส่งเช็คให้สาขาธนาคารตนเองที่อยู่ในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกับที่สาขาธนาคารผู้จ่ายตั้งอยู่เป็นผู้เรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีจังหวัด เมื่อทราบผลการเรียกเก็บ สาขาธนาคารผู้เรียกเก็บจะแจ้งผลให้สาขาธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บทราบ ซึ่งวิธีการที่กล่าวเป็นวิธีการเรียกเก็บปลายทาง

วิธีที่สอง กรณีที่ธนาคารผู้รับฝากเช็คไม่มีสาขาในท้องถิ่นเดียวกับสาขาธนาคารผู้จ่าย ธนาคารผู้เรียกเก็บจะส่งเช็คเรียกเก็บผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารผู้จ่าย ณ ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางปฏิบัติในการเรียกเก็บเช็ค B/C 3 วันทำการ

(1) หลักการ ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี (B/C 3 วันทำการ) จะทำการแลกเปลี่ยนเช็คคั่นทาง

(2) การเรียกเก็บ ให้ธนาคารนำเช็คที่รับฝากไว้ในวันก่อนหน้าหรือในวันนั้นหากทันเวลา มาแลกเปลี่ยนกันในรอบการหักบัญชีในวันนั้น

¹⁹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. แหล่งเดิม. หน้า 43.

(3) การคืนเช็ค เมื่อธนาคารสมาชิกนำเช็คมาแลกเปลี่ยนกันในวันที่ 1 แล้ว ธนาคารผู้จ่ายจะนำเช็คไปดำเนินการภายในเกี่ยวกับตัวเช็ค คือ การตรวจสอบลายมือชื่อ หากมีเช็คคืนธนาคารผู้จ่ายจะต้องแจ้งผลเช็คคืน และส่งตัวเช็คคืนในวันที่ 3

(4) การชำระดุล การชำระดุลระหว่างธนาคารจะดำเนินการในวันที่ 3 ผ่านระบบ bahtnet โดยดุลการหักบัญชีเป็นดุลการหักบัญชีรอบเช็คเรียกเก็บในวันที่ 1 หักกลับด้วยดุลการหักบัญชีรอบเช็คคืนในวันที่ 3 และจะแยกการชำระดุลรอบการเรียกเก็บเช็ค B/C 3 วันทำการ ออกจากการชำระดุลรอบอื่นๆ

ง. การชำระเงินระบบการโอนเงินรายย่อย (smart)²⁰ การให้บริการชำระเงิน/โอนเงินของธนาคารพาณิชย์ แต่เดิมนั้นผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องมีบัญชีเงินฝากอยู่ในธนาคารเดียวกัน ไม่สามารถโอนเงินข้ามธนาคารได้ เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้พัฒนาระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารขึ้น โดยใช้ชื่อ media clearing เป็นระบบที่รับส่งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (offline) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น smart : system for managing automated retail funds transfer เนื่องจากได้มีการพัฒนาการรับส่งข้อมูลให้สามารถดำเนินการผ่านระบบ online file transfer ได้อีกทางหนึ่ง ระบบ smart เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้า มีวงกการชำระเงินที่แน่นอน และมีปริมาณรายการมาก

ในการให้บริการของระบบ smart เป็นระบบที่รองรับรายการชำระเงิน/โอนเงินที่มีจำนวนเงินไม่สูง แต่มีปริมาณรายการมาก และมีรอบการชำระเงินที่แน่นอน โดยบริการผ่านระบบ smart ประกอบด้วย

1. บริการด้าน credit transfer เป็นการโอนเงินจากลูกค้าของธนาคารหนึ่งไปเข้าบัญชีของลูกค้าอีกธนาคารหนึ่ง เช่น จ่ายเงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ เข้าบัญชีพนักงานหรือลูกจ้าง จ่ายเงินปันผลของบริษัทเข้าบัญชีผู้ถือหุ้น จ่ายคืนภาษีของกรมสรรพากร

2. บริการด้าน debit transfer เป็นการโอนเงินที่ลูกค้าจัดทำข้อตกลงล่วงหน้า (pre-authorized) ให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีของตนเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้รับชำระเงิน เป็นการเรียกเก็บเงินจากผู้จ่ายเงินที่ธนาคารอื่นเพื่อนำมาเข้าบัญชีของผู้เรียกเก็บ เช่น ชำระค่างวดตามสัญญาซื้อขายหรือเช่าซื้อ ชำระค่าเบี้ยประกันชีวิตและประกันภัย ชำระค่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ฯลฯ ชำระค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า และโทรศัพท์

²⁰ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. แหล่งเดิม. หน้า 49.

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบ smart มีดังนี้

1. ธุรกิจที่มีการรับหรือการจ่ายเงินรายย่อย สามารถเรียกเก็บและจ่ายชำระเงินข้ามธนาคารได้สะดวกกว่าเดิม เพราะผู้รับและผู้จ่ายเงินไม่จำเป็นต้องมีบัญชีอยู่ที่ธนาคารเดียวกัน
2. ลดงานเอกสาร เช่น การเตรียมงานเอกสาร การเขียนเช็ค การตรวจนับเงินสด
3. ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและแรงงาน
4. ง่ายต่อการตรวจสอบเพราะระบบจัดทำรายละเอียดทั้งด้านผู้รับเงินและผู้จ่ายเงิน
5. การโอนชำระเงินมีผลถูกต้องแน่นอน ได้รับเงินทันทีเมื่อมีการหักบัญชี
6. ความปลอดภัยสูง เพราะใช้วิธีการควบคุมความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล

ในด้านความปลอดภัยของระบบ smart ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม โดยคำสั่งโอนเงินที่ส่งจากธนาคารสมาชิกมายังศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทาง ERS (electronic report submission) ซึ่งมีระบบรักษาความปลอดภัยโดยใช้เทคโนโลยี Digital Signature ผู้ส่งข้อมูลจะมี private key ประจำตัวในการสร้าง Digital Signature กำกับในข้อมูลที่ส่ง ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ระบบ smart สามารถป้องกันมิให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล และสามารถรับรองความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ส่งผ่านระบบได้เป็นอย่างดี

จ. การชำระเงินระบบการหักบัญชีเช็คด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (ECS)²¹

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ปรับเปลี่ยนระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารจากระบบเดิม (manual) มาสู่ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ และจัดตั้งศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดำเนินการและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างธนาคาร

ในการดำเนินงานและโครงสร้างของระบบ ECS ธนาคารสมาชิกศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ โดยศูนย์คอมพิวเตอร์หรือศูนย์หักบัญชีของแต่ละธนาคาร จะมีอุปกรณ์

²¹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548,23 ธันวาคม). ระบบการหักบัญชีเช็คทางอิเล็กทรอนิกส์.

อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมต่อออนไลน์กับสำนักงานสาขาของตน ในขณะเดียวกัน สำนักงานใหญ่ของธนาคารสมาชิกก็จะมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมต่อออนไลน์กับระบบ ECS ที่ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีรอบการปฏิบัติงานของระบบ ดังนี้

1. รอบการหักบัญชีเช็คปกติ เมื่อสำนักงานสาขาของธนาคารสมาชิกรับฝากเช็คจากลูกค้าก็จะบันทึกข้อมูลด้วยหมึกแม่เหล็ก(encode) อุปกรณ์นี้จะอ่านข้อมูลในเช็คซึ่งมีแถบว่าง (Code Line) เป็นรหัสมาตรฐานตามที่ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์กำหนดข้อมูลที่บรรจุในแถบว่าง ได้แก่ เลขที่เช็ค รหัสธนาคารและรหัสสาขาธนาคารผู้จ่าย เลขที่บัญชีของผู้จ่ายเงิน และจำนวนเงินซึ่งธนาคารผู้รับฝากได้บันทึกข้อมูลด้วยหมึกแม่เหล็กเข้าไปบนตัวเช็ค ข้อมูลจะถูกส่งไปยังสำนักงานใหญ่ ของธนาคารผู้เรียกเก็บ หลังจากนั้นสำนักงานใหญ่ก็จะส่งต่อไปยังระบบ ECS ที่ศูนย์หักบัญชี ฯ ธนาคารผู้เรียกเก็บสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาทำการของธนาคาร เพราะสามารถส่งข้อมูลเช็คได้ทันทีในลักษณะออนไลน์ หลังจากนั้นก็จะจัดทำคุดสุทธิเบื้องต้นให้ธนาคารสมาชิกทุกธนาคาร คุดสุทธิเบื้องต้นพร้อมรายละเอียดเช็คมูลค่าสูงจะถูกส่งกลับไปยังธนาคารสมาชิกด้วยวิธีการออนไลน์เพื่อให้ธนาคารที่อยู่ในฐานะผู้จ่ายเงินตามเช็ค ได้ตรวจสอบเช็คมูลค่าสูงในเวลาต่อมา เพื่อให้สามารถตอบยืนยันกลับมา ซึ่งหากมีการแก้ไขปรับปรุง ศูนย์หักบัญชีจะปรับปรุงยอดคุดสุทธิขั้นสุดท้าย แล้วแจ้งให้ธนาคารสมาชิกทราบด้วยวิธีการเดิม หลังจากนั้นศูนย์หักบัญชีฯ ก็จะชำระคุดสุทธิของธนาคารสมาชิกทุกธนาคาร โดยการตัดบัญชีธนาคารที่เสียคุดหรือธนาคารที่มีฐานะเป็นลูกหนี้ และนำเงินเข้าบัญชีให้ธนาคารที่ได้คุด หรือธนาคารที่มีคุดสุทธิเป็นเจ้าหนี้โดยใช้ระบบบาทเน็ต ทุกธนาคารจะได้รับการยืนยันการตัดบัญชีและนำเงินเข้าบัญชีด้วย debit advice และ credit advice จากระบบบาทเน็ต

2. รอบการหักบัญชีเช็คคืน หากธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คไม่สามารถตัดบัญชีลูกค้ำหรือตรวจสอบเช็คแล้วไม่ถูกต้อง ธนาคารจะคืนเช็คคืน โดยส่งเป็นข้อมูลเช็คคืนกลับไปยังศูนย์หักบัญชีฯ ในวันทำการรุ่งขึ้น เพื่อคำนวณและชำระคุดการหักบัญชีระหว่างธนาคารรอบเช็คคืน และศูนย์หักบัญชีฯ จะส่งข้อมูลเช็คคืนผ่านสายสื่อสารไปยังธนาคารผู้เรียกเก็บเช็ค เพื่อนำไปบันทึกยกเลิกรายการนำฝากของลูกค้า ส่วนตัวเช็คคืนแต่ละธนาคารจะนำมาแลกเปลี่ยนกันที่ศูนย์หักบัญชีฯ

ระบบ ECS มีการควบคุมรักษาความปลอดภัยหลายระดับ ตั้งแต่ระดับการ Connect เข้าระบบซึ่งจะมีการตรวจสอบ Session Key เพื่อยืนยันความถูกต้อง (authentication) ระหว่างธนาคารสมาชิกกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าเป็นสมาชิกในระบบ ECS จริง สำหรับระดับเพิ่มข้อมูลนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการใช้ File Authentication Code เพื่อป้องกันการแก้ไขข้อมูลก่อนส่งมาถึง ธนาคารแห่งประเทศไทย และในกรณีที่เพิ่มข้อมูลถูกส่งผ่าน

ทาง Online ข้อมูลดังกล่าวจะต้องผ่านการ Encryption อีกระดับหนึ่งด้วย Online Session Key เพื่อป้องกัน Hacker ขโมยข้อมูลระหว่างการรับ/ส่ง ข้อมูลทาง Online ทั้งนี้ ค่า Key ต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณ Authentication Code และการ Encryption/Decryption ในระบบ ECS จะมีลักษณะเป็น Symmetric Key

(2) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคารพาณิชย์²²

ในประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ได้พัฒนาระบบการชำระเงินภายในประเทศขึ้น โดยได้นำเทคโนโลยีทางการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการพัฒนาการชำระเงิน โดยการใช้บัตรเอทีเอ็ม ซึ่งเป็นคำย่อของอักษรภาษาอังกฤษ A.T.M. มาจากคำว่า Automatic Teller Machine ในภาษาไทยเรียกว่า บัตรเอทีเอ็ม หรือ บัตรเงินด่วน ปัจจุบันเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน และลดบทบาทของเงินสดลง และเป็นความสะดวกในการให้บริการ อีกทั้งไม่ต้องจ้างบุคคลมาให้บริการด้วย

(3) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยเอกชนมิใช่ธนาคารพาณิชย์

จากการที่ระบบเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีต้นทุนลดต่ำลง นักธุรกิจเอกชนหันมาให้ความสนใจลงทุนในด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น จึงทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการเจาะกลุ่มลูกค้าของตนเอง ซึ่งเป็นฐานลูกค้าคนละกลุ่มกับธนาคารพาณิชย์ และสามารถเข้าถึงการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของลูกค้าได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถมีฐานลูกค้าของตนเองได้อย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสื่อชำระเงินที่ธนาคารเป็นผู้ให้บริการมานานอาจเสียส่วนแบ่งทางธุรกิจให้กับพวก Non -bank ถ้าหากกลุ่มลูกค้าธนาคารพาณิชย์และNon-bank ได้รวมลูกค้าเป็นกลุ่มเดียวกันแล้ว อาจทำให้การแข่งขันลดน้อยลง²³ สำหรับรูปแบบการชำระเงินสมัยใหม่โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีดังนี้

-บัตรชำระเงินล่วงหน้า (Prepaid card) บัตรประเภทนี้ ผู้ที่จะมีบัตรต้องนำเงินสดไปชำระให้กับผู้ออกบัตร จึงจะสามารถนำบัตรมาใช้ในการชำระค่าสินค้าและบริการได้ปกติแล้ว บัตรนี้จะใช้กับสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าไม่สูงมาก เช่น บัตรชำระค่าโดยสารรถประจำ

²² ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 37.

²³ วิษณุ เน้นสื่อ-กิจกรรม สร้าง Loyalty คราสินค้า. บิสิเนสไทย. วันที่ 15 มกราคม 2546.

ทาง บัตรชำระค่าโดยสารรถไฟฟ้า บัตรโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งเรียกบัตรประเภทนี้ว่า บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์

-Counter Service สำหรับธุรกิจของเคาน์เตอร์เซอร์วิส²⁴ ซึ่งเดิมถือว่าเป็นธุรกิจใหม่สำหรับคนไทย เป็นธุรกิจการให้บริการรับชำระค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งในด้านธุรกิจบันเทิง โดยให้บริการจำหน่ายบัตรเข้าชมคอนเสิร์ต และการแสดงต่างๆ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และเป็นจุดให้บริการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการอีกด้วย เคาน์เตอร์เซอร์วิสเป็นตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยกรมสรรพากรออกกฎกระทรวงการคลังและประกาศอธิบดีกรมสรรพากร จึงมีสิทธิในการออกใบเสร็จรับเงิน หรือใบกำกับภาษีอย่างย่อ และใบกำกับภาษีเต็มรูป เพื่อใช้สำหรับการขอคืนหรือเครดิตภาษีของผู้ใช้บริการ แทนหน่วยงาน หรือองค์กรที่มอบหมายให้เคาน์เตอร์เซอร์วิสรับชำระแทน ซึ่งมีผลให้ผู้ใช้บริการผ่านจุดให้บริการเคาน์เตอร์เซอร์วิสที่ถือใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานการรับเงินอย่างใด ๆ ที่เคาน์เตอร์เซอร์วิสออกให้ ย่อมได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงาน หรือองค์กรนั้น เสมือนว่าผู้ใช้บริการได้รับใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานดังกล่าว จากหน่วยงานหรือองค์กรนั่นเอง

-ระบบโอนเงินผ่านไปรษณีย์ และจุดรับชำระเงินหรือ Pay at Post²⁵ ระบบชำระเงินภายในประเทศ สามารถโอนผ่านที่ทำการไปรษณีย์ได้ โดยมีที่ทำการไปรษณีย์กว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศ สามารถให้บริการโอนเงินโดยวิธีธนาคาร ซึ่งเป็นที่นิยมที่สุด ผู้รับสามารถนำมาเบิกเงินสดได้จากที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่ง โดยมีทางเลือกให้แก่ผู้ใช้บริการ 3 ทาง ในด้านความเร็วในการส่ง โดยเรียงลำดับจากเร็วที่สุดไปถึงช้าที่สุดดังนี้ การส่งทางโทรเลข การส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) และการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน นอกจากนี้จะมีบริการโอนเงินโดยธนาคารแล้ว ที่ทำการไปรษณีย์ยังให้บริการเป็นจุดรับชำระเงินค่าสาธารณูปโภคอีกด้วย โดยใช้ชื่อบริการ Pay at Post เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ โดยเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมแก่ที่ทำการไปรษณีย์ มีกระบวนการคล้ายกับวิธีธนาคาร แตกต่างกันตรงที่วิธี Pay at Post นี้ เป็นการชำระเงินจากผู้ให้บริการหลายแห่งไปส่งมอบแก่ผู้ให้บริการเพียงบริษัทเดียว ซึ่งที่ทำการไปรษณีย์จะเก็บรวบรวมเงินจากผู้ให้บริการและออกใบรับโอนเงินเช่นเดียวกับธนาคารไว้เป็นหลักฐาน

²⁴ ข้อมูลจาก <http://www.counterservice.co.th>

²⁵ ข้อมูลจาก <http://www.payatpost.com>

-สมาร์ทการ์ด²⁶ หรือบัตรอัจฉริยะ หรือ Smart Card เป็นบัตรพลาสติกที่มีช่องขนาดเล็ก (Microchip) สามารถเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างจากบัตรแถบแม่เหล็กธรรมดา ข้อมูลบนบัตรสมาร์ทการ์ดสามารถมีได้มากกว่าบนบัตรแถบแม่เหล็กธรรมดาถึง 100 เท่า ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของบัตร เช่น เงินสดในบัญชีธนาคาร เบอร์บัญชีเงินฝาก หมายเลขบัตรเครดิต หรือรายละเอียดเกี่ยวกับการเงินต่าง ๆ เป็นต้น บางครั้งถูกเรียกว่า บัตรสะสมมูลค่า (Store - Valued Card) สมาร์ทการ์ดบางประเภทสามารถประมวลผลข้อมูลได้ด้วย ซึ่งจะใช้ในการเข้ารหัสและถอดรหัสของเจ้าของบริการ ซึ่งทำให้สมาร์ทการ์ดมีความเป็นส่วนตัว และปลอดภัยมากเป็นพิเศษ และยังสามารถใช้จ่ายเงินผ่านทาง อินเทอร์เน็ตได้อีกด้วย

2.2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศของต่างประเทศ

ในต่างประเทศ ได้มีการพัฒนาระบบการชำระเงินขึ้นมาใช้ภายในประเทศ ซึ่งต่อมา ระบบที่ใช้ภายในประเทศเกิดมีประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน จนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกัน โดยได้พัฒนามาใช้สำหรับโอนเงินระหว่างประเทศอีกด้วย สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบการชำระเงิน เป็นระบบและเทคโนโลยีที่ฝ่ายหนึ่งใช้ในการโอนมูลค่าให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ในเศรษฐกิจสมัยใหม่จะมีการโอนค่าเป็นเงินสด หรือตามสิทธิเรียกร้องทางธนาคาร สามารถโอนสิทธิเรียกร้องทางธนาคารได้ด้วยเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งเช็ค บัตรเครดิต และการโอนทางโทรเลข โดยทั่วไปกฎหมายมีสองประเด็นที่ เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน ประการแรกต้องสร้างระบบกฎระเบียบที่ครอบคลุมสิทธิ และความรับผิดชอบของคู่สัญญาต่อระบบการชำระเงิน ทั้งนี้เป็นบทบาทของกฎหมายพาณิชย์ และในสหรัฐอเมริกาจะมีการดำเนินการตาม Article 3, 4 และ 4 A แห่ง the Uniform Commercial Code กฎระเบียบและระเบียบข้อบังคับแห่งสหพันธรัฐ ตลอดจนสัญญาต้องถูกนำมาพิจารณา ประการที่สองการโอนมูลค่าจำนวนมากผ่านการโอนทางโทรเลข ก่อให้เกิดความเป็นไปได้ของความเสียหายสำหรับธนาคารกลาง ระบบสำรองของสหพันธรัฐและระบบธนาคาร และเศรษฐกิจทั้งหมด ปัญหานี้ถูกระบุตามระเบียบข้อบังคับแห่งสหพันธรัฐของผู้เข้าร่วมระบบการชำระเงิน ส่วนใหญ่ก็คือธนาคาร

สื่อกลางด้านการเงินที่ให้บริการชำระเงินในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสถาบันเงินฝากที่สามารถถูกจัดประเภทเป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันเพื่อการออมทรัพย์ เช่น สมาคมออมทรัพย์ และเงินกู้ หรือสหภาพสินเชื่อ

²⁶ข้อมูลจาก http://www.ca.tot.co.th/knowledge_smartcard.html

- ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ยอมรับเงินฝากที่มีระยะเวลา ทำการกู้เงิน ด้านการพาณิชย์ และให้บริการธนาคารอื่นๆ รวมทั้งบริการชำระเงินต่อประชาชน

- สถาบันเพื่อการออมทรัพย์และสหภาพสินเชื่อ (*Thrift Institutions and credit unions*) สถาบันเพื่อการออมทรัพย์ จะรวมทั้งสมาคมเงินออมและเงินกู้ และสถาบันออมทรัพย์อื่นๆ เช่น ธนาคารออมทรัพย์รวมแห่งสหพันธรัฐ เป็นต้น สินทรัพย์ของสถาบันเพื่อการออมทรัพย์ที่มีการเอาประกัน และตรวจสอบโดยรัฐบาลสหรัฐสมาคมเงินออมและเงินกู้ได้ยอมรับเงินออม และเงินฝากมีระยะเวลา และทำการกู้เงิน สมาคมเงินออมและเงินกู้ได้รับอนุญาตจากสหพันธรัฐ หรือรัฐ และตามข้อกำหนดทางกฎหมาย ต้องมีส่วนแบ่งในเงินกู้ (ประมาณ 70%) ที่เป็นการจำนองบ้าน อาจมีการจัดตั้ง และถือกรรมสิทธิ์โดยผู้ฝากเงิน ซึ่งในกรณีดังกล่าวจะเรียกว่าสมาคมร่วม หรืออาจจัดตั้งเป็นบริษัทที่ออกหุ้น ซึ่งถือกรรมสิทธิ์โดยผู้ถือหุ้นกฎหมาย ต่อมา มีการขยายอำนาจของสมาคมเงินออมและเงินกู้ ในการกู้เงินของลูกค้า ที่ยื่นคำส่งถอนเงินจากบัญชีที่เปลี่ยนมือได้ ออกบัตรเครดิต และเสนอเงินกู้ด้านการพาณิชย์บางประเภท สมาคมเงินออมและเงินกู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐและสหพันธรัฐ ได้รับการประกันตามกองทุนประกันของสมาคมเงินออมทรัพย์ที่บริหารโดย FDIC สมาคมเงินออมและเงินกู้ถูกควบคุมดูแล และตรวจสอบโดยสำนักงานควบคุมดูแลการออมทรัพย์ ภายในกระทรวงการคลังสหรัฐ

- สถาบันอื่นๆ ที่ให้บริการชำระเงิน องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้บริการชำระเงินแก่ประชาชน รวมทั้งองค์กรที่เรียกว่า “ธนาคารที่มีใช่ธนาคาร” และบริษัทผู้ถือบัตรธนาคาร นอกจากนี้หน่วยงานไปรษณีย์สหรัฐยังให้บริการชำระเงินโดยขายตั๋วเงินทางไปรษณีย์ ซึ่งสามารถถูกใช้ในการชำระเงิน ธนาคารที่มีใช่ธนาคาร (หรือธนาคารที่ให้บริการจำกัด) สามารถกู้เงินหรือรับเงินฝาก แต่ไม่สามารถทำได้ทั้งสองอย่าง

บริษัทผู้ถือบัตรธนาคาร ได้มอบเครื่องหมายการค้าให้แก่สถาบันการเงิน โดยอนุญาตให้ทำธุรกรรม และให้บริการชำระบัญชี และชำระเงินสำหรับการทำธุรกรรมระหว่างธนาคาร บัตรวีซ่าและมาสเตอร์การ์ด เป็นเครือข่ายบัตรธนาคารที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดในสหรัฐอเมริกา แต่ในเครือข่ายบัตรธนาคารอื่นๆ เช่น ATM และ POS ก็เป็นที่รู้จักทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยเช่นกัน ตลอดจน บริษัทผู้ออกบัตรเกี่ยวกับการเดินทางและความบันเทิง และผู้ค้าปลีกรายใหญ่ที่ออกบัตรให้แก่ลูกค้าด้วย

สำหรับบทบาทธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ปี พ.ศ. 2456 ได้กำหนดกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ในฐานะธนาคารกลางแห่งสหรัฐอเมริกา และกำหนดอำนาจธนาคารในกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐมีความรับผิดชอบ ตลอดจนการออกตราสาร บริการชำระเงิน การควบคุมดูแลการ

ธนาคาร และนโยบายด้านการเงิน ระบบกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะรวมทั้งธนาคารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ 12 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และคณะกรรมการดูแลที่ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี คณะกรรมการดูแลรับผิดชอบในการควบคุมดูแล และตรวจตราธนาคารแห่งกองทุนสำรองสหพันธรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นต่างหาก ธนาคารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ 12 แห่ง ได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัติเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐให้ออกตราสารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐแก่ประชาชน ตราสารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้รับการค้าประกันตามสินทรัพย์ค่าประกัน ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายส่วนใหญ่คือ หลักทรัพย์ของรัฐบาลสหรัฐที่ถือครองโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ก่อนที่จะออกให้โดยธนาคารกองทุนสำรองสหรัฐ

ธนาคารกองทุนสำรองสหพันธรัฐทั้ง 25 สาขา และสถานที่ประมวลผล 11 แห่ง (เช็ค) เป็นสถานที่ประกอบการของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งให้บริการชำระเงินและบริการอื่นๆ แก่สถาบันรับเงินฝาก บริการชำระเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ รวมทั้งการจำหน่ายสกุลเงินและเหรียญกษาปณ์ การเรียกเก็บและคืนเช็ค การ โอนเงินและหลักทรัพย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการประมวลผลการชำระเงินระบบ ACH และการให้บริการชำระเงินโดยสุทธิ ซึ่งบุคคลและสถาบันที่ไม่รับเงินฝาก จะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้บริการชำระเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ถึงแม้ว่าหน่วยงานเหล่านี้จะใช้บริการดังกล่าวนี้โดยอ้อม ในฐานะลูกค้าของสถาบันที่รับเงินฝาก สำหรับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาลสหรัฐ โดยจะถือครองเงินฝากของกระทรวงการคลังสหรัฐ ดำเนินการจ่ายเช็คของรัฐบาลประมวลผลการชำระเงินระบบ ACH ของรัฐบาลและการ โอนเงินออก และได้ถอนหลักทรัพย์ของกระทรวงการคลังสหรัฐ และปฏิบัติงานด้านการเงินอื่นๆ ของรัฐบาล ตามที่ได้รับคำสั่งจากกระทรวงการคลัง

สิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน ในสหรัฐอเมริกา มี 2 ประเภท คือ

1. เงินสด

เงินสด (สกุลเงินและเหรียญกษาปณ์) เป็นสิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน เงินที่มีการใช้อย่างกว้างขวางสำหรับการทำธุรกรรมประเภทต่างๆ โดยเฉพาะในการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเพียงเล็กน้อย รูปแบบที่ใช้บ่อยที่สุดก็จะมีเหรียญกษาปณ์ที่ออกให้โดยกระทรวงการคลังสหรัฐ และตราสารของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐที่ออกให้โดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เหรียญกษาปณ์ถูกผลิตในมูลค่า 1, 5, 10, 25 และ 50 เซนต์ ตราสารของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ออกให้ในมูลค่า 1, 5, 10, 20, 50 และ 100 ดอลลาร์สหรัฐ

2. สิ่งที่ใช้ในการชำระเงินที่มีใช้เงินสด

(1) สิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน ในสหรัฐอเมริกาจำนวนเงินคงเหลือที่ใช้โดยลูกค้า และหน่วยงานธุรกิจที่มีใช้ด้านการเงินในการทำธุรกรรม ถือว่าเป็นเงินมัดจำการทำธุรกรรม ณ สถาบันรับเงินฝาก โดยใช้รูปแบบของเงินฝาก ทั้งนี้ใช้รูปแบบของเงินฝากตามคำร้อง เช่น บัญชีเช็ค คำสั่งถอนเงินจากบัญชี (NOW) ที่เปลี่ยนมือได้ และบัญชี ดราฟท์ จำนวนเงินคงเหลืออื่นๆ ถูกใช้ในการชำระเงินสำหรับธุรกรรมการชำระเงินจะรวมทั้งบัญชีออมทรัพย์บัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา เงินฝากที่มีระยะเวลาจำนวนน้อย และจำนวนมาก เงินทุนร่วมของตลาดเงินตรา และสินทรัพย์การลงทุน เช่น ข้อตกลงจัดซื้อคืน และเงินฝากเป็นยูโร – ดอลลาร์ บัญชีเหล่านี้เช่น บัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา และเงินทุนร่วมจะอนุญาตให้มีการถอนเงินเป็นเช็ค ซึ่งมักจะเป็นจำนวนเงินขั้นต่ำในสกุลเงินดอลลาร์ และเป็นจำนวนที่จำกัด บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ และบัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา ณ ธนาคารพาณิชย์ และหน่วยงานออมทรัพย์เป็นจำนวนเงินสูงกว่าเงินฝากมีระยะเวลา

(2) คำสั่งชำระเงิน

ก. เอกสารเช็ค

ในสหรัฐอเมริกา เอกสารเช็คเป็นคำสั่งชำระเงินที่มีใช้เงินสด ที่มีการใช้บ่อยที่สุด เช็คส่วนใหญ่เขียนขึ้นโดยบุคคล ซึ่งในธุรกิจการค้ามักจะใช้เช็คด้วยเช่นกัน เช็คส่วนใหญ่จะถูกใช้ในการชำระเงินค่าซื้อสินค้าและบริการของลูกค้าจากหน่วยงานธุรกิจ

การดำเนินการของภาคเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงจากการชำระเงินด้วยเช็คเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ ACH ประสบความสำเร็จพอสมควร โดยทำให้อัตราการใช้เช็คมีจำนวนลดลง การถอนเงินสดจากตู้ ATM การตัดบัญชีโดยตรง (บัตรเดบิต) ที่ร้านค้าปลีก และการใช้บัตรเครดิตอย่างแพร่หลายมากขึ้น ได้แสดงถึงการเติบโตของเช็ค แต่กลไกดังกล่าวถูกใช้แทนเงินสดมากกว่าแทนเช็ค สำหรับการตัดยอดของเช็ค ซึ่งเป็นการลดการจัดการเรื่องเช็คได้รับการยอมรับเฉพาะในสหรัฐอเมริกา

ข. การตัดบัญชี ACH

การทำธุรกรรม ACH เป็นรูปแบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่พบได้บ่อย โดยใช้เป็นเครื่องมือชำระเงินสำหรับการชำระเงินแบบซ้ำๆ โดยหน่วยงานธุรกิจและรัฐบาล การชำระเงิน ACH จะเป็นที่แน่นอนในเรื่องกำหนดเวลาชำระเงิน และเพิ่มความสะดวกให้แก่ลูกค้า และมีความปลอดภัยมากกว่าการชำระเงินด้วยเช็ค ธุรกิจ ACH ได้มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การชำระเงิน ACH อาจเป็นการทำธุรกรรมสินเชื่อ หรือตัดบัญชี ในการทำธุรกรรมสินเชื่อ ACH จะมีเงินทุนไหลเวียนจากต้นทางไปยังผู้รับ และในการทำธุรกรรม

ตัดบัญชีจะมีเงินทุนไหลเวียนจากผู้รับไปยังต้นทาง การชำระเงินสินเชื่อ ACH จะรวมถึงการฝากเงินเดือนโดยตรง การชำระด้านสวัสดิการของรัฐ และการชำระเงินของบริษัทให้แก่ผู้รับเหมาและผู้ขาย การชำระเงินตัดบัญชี รวมทั้งการชำระเงินจ้างและเงินกู้ เบี้ยประกัน การชำระบิลลูกค้า และการทำธุรกรรมเงินสดของบริษัท

ก. การโอนเงินผ่าน Fedwire และ CHIPS

ระบบการโอนเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ (Fedwire) และ CHIPS เป็นระบบการโอนเงินเชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือว่าเป็นระบบการชำระเงินมูลค่าสูงที่ใช้โดยสถาบันการเงิน ส่วนบุคคลและหน่วยงานธุรกิจที่มีไซส์ด้านการเงิน สามารถเข้าไปในระบบดังกล่าวนี้ได้ทางอ้อม โดยการผ่านสถาบันรับเงินฝาก การโอนเงินของบุคคลที่สามได้รับอนุญาตผ่านระบบ Fedwire และระบบ CHIPS ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีขนาดการโอนเงินดอลลาร์ขั้นต่ำ

ง. บัตรธนาคาร

บัตรธนาคาร เป็นวิธีการที่สะดวกสำหรับการซื้อสินค้าปลีกและบริการสำหรับการรับเงินสดผ่านเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ บัตรธนาคารอาจเป็นบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือเป็นทั้งสองประเภท บัตรเครดิตธนาคารสามารถออกให้โดยธนาคาร ตามใบอนุญาตจากองค์กรระดับประเทศ เช่น บัตรวีซ่า หรือบัตรมาสเตอร์การ์ด บัตร ATM หรือ POS เป็นบัตรที่ออกให้โดยธนาคารผู้ถือกรรมสิทธิ์ บัตรประจำประเทศถูกกำหนดเฉพาะสำหรับการทำธุรกรรมค้าปลีก ในขณะที่บัตรที่ออกให้โดยธนาคารต่างๆ ถูกออกแบบเป็นบัตรที่ใช้ ATM ซึ่งบัตรเหล่านี้ได้ถูกประยุกต์ใช้ในการธุรกรรมค้าปลีกตามวัตถุประสงค์ทั่วไป ณ จุดขาย

นอกจากบัตรที่ธนาคารออกให้แล้ว บริษัทอื่นๆ ได้เสนอบัตรเครดิต รวมทั้งบัตรการเดินทางและความบันเทิง เช่น บัตรอเมริกัน เอ็กซ์เพรส หรือโคเนอร์ คลับ ตลอดจนบัตรเรียกเก็บเงินที่ออกให้โดยผู้ค้าปลีกรายใหญ่ของสหรัฐ เช่น Sears แก่ลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่สำหรับการใช้สำรอง สำหรับบัตรเครดิต สามารถเบิกเงินจากบัญชีที่ทำธุรกรรมของผู้ถือบัตร (ยกตัวอย่างเช่น บัญชีเช็ค) ณ ธนาคารที่ออกให้ บางกรณีบัตรเครดิต จะสามารถใช้บริการด้านการธนาคารจากบ้าน และบริการชำระเงินบิล ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา

การพัฒนาทางด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีการพัฒนาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI)

ในสหรัฐอเมริกา การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ถูกใช้โดยหน่วยงานธุรกิจและรัฐบาล เพื่อการแลกเปลี่ยนเอกสารข้อมูลในด้านการค้า เช่น ใบสั่งซื้อ และใบอินวอยซ์ ในรูปแบบมาตรฐานสากล ในเครือข่ายการส่งข้อมูลรวม บริษัทส่วนใหญ่จึงใช้เครือข่ายมูลค่าเพิ่ม เพื่อ

ส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงิน ให้แก่ผู้เข้าร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์รายอื่นๆ นอกจากนี้หลายบริษัทที่ใช้การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ยังมีคำสั่งชำระเงินที่มีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงิน ซึ่งสถาบันที่รับเงินฝากจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางและใช้ระบบ ACH หรือ Fedwire ในการโอนเงิน

2. การโอนผลประโยชน์ทางอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานตัวแทนของรัฐบาลสหรัฐ ได้มีความเชื่อถือในการนำส่งการจ่ายเงินผลประโยชน์ทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงิน และปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้รับ จากเดิมที่เคยให้ความสำคัญกับการฝากเงินผลประโยชน์โดยตรงเข้าบัญชีผู้รับ ณ สถาบันที่รับฝากผ่านกลไก ACH ในกรณีที่ผู้รับบางรายไม่มีบัญชี ณ สถาบันที่รับฝาก หน่วยงานตัวแทนของรัฐบาลแห่งรัฐและสหพันธรัฐได้หาโปรแกรมการชำระเงิน โดยเลือกผ่าน EBT ระบบ EBT จะใช้เครือข่าย ATM ในการให้ผู้รับได้รับผลประโยชน์เงินสดจากบัญชีที่สร้างขึ้น โดยรัฐบาล ณ สถาบันรับเงินฝากที่กำหนด ระบบ EBT ใช้เครือข่าย POS ในการให้ผู้รับได้รับผลประโยชน์ที่มีเงินสด ณ ร้านค้าปลีก เช่น ร้านของชำ ผู้รับจะได้รับผลประโยชน์โดยการใช้จ่ายบัตรที่เป็นแถบแม่เหล็ก ในการทำธุรกรรม EBT แต่ละวันระหว่างผู้รับและผู้ให้ผลประโยชน์ถูกชำระผ่านเครือข่าย ATM หรือ POS สถาบันรับฝากจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนด้านการเงินของผู้ให้ผลประโยชน์ของรัฐที่ได้เปิดบัญชีสำหรับการจ่ายเงิน โดยผู้ให้ผลประโยชน์ที่มีการจ่ายเงินรายเดือนตามมูลค่าที่มีการวางแผนของข้อผูกพันผลประโยชน์ หรือรายวัน ตามมูลค่าที่แท้จริงของผลประโยชน์ที่จ่าย

3. บัตรชำระเงินล่วงหน้า

ในสหรัฐอเมริกา บัตรชำระเงินล่วงหน้าเป็นการเพิ่มรายการคำสั่งชำระเงิน ซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงส่วนเล็กๆ ของจำนวนเงินที่จ่ายทั้งหมด โดยมีบัตรชำระล่วงหน้าหลายประเภทที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา สำหรับกลไกบัตรชำระเงินล่วงหน้าส่วนใหญ่จะนิยมใช้ในระบบขนส่งมวลชน บริการโทรศัพท์ หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เชื่อถือการซื้อบริการที่เป็นมาตรฐานที่มีมูลค่าเล็กน้อยแบบซ้ำเดิม

4. ธุรกรรมธนาคารที่บ้าน

ธุรกรรมธนาคารที่บ้านในสหรัฐอเมริกา โดยการใช้โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่นๆ ไม่เป็นที่นิยมใช้ในการชำระเงิน แต่บริษัทโทรศัพท์ในภูมิภาคหลายบริษัทได้วางชุมชนสายให้แก่ลูกค้าผู้พำนักอาศัยเพื่อใช้บริการ เช่น การชื้อปั้งทางโทรศัพท์ การชำระบิล การสอบถามยอดคงเหลือ หรือการโอนเงิน นอกจากนี้บริษัทเอกชนได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น เครือข่าย

เคเบิลโทรทศน์ ซึ่งเป็นวิธีการที่คุ้มค่าใช้จ่ายมากกว่าสำหรับลูกค้าในการใช้บริการธุรกรรมธนาคารที่บ้าน

ในส่วนของการชำระเงินระหว่างธนาคารในสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปเงินที่ชำระระหว่างธนาคารส่วนใหญ่จะถูกประมวลผล และชำระเงินผ่านกลไกดังต่อไปนี้ (1) การเคลียร์ริงเช็ค (2) ระบบ ACH (3) เครือข่ายบัตรธนาคาร และ (4) ระบบการโอนเงินทางธุรกิจในวันเดียวกัน (Fedwire และ CHIPS) ในการใช้กลไกเหล่านี้ ธนาคารจะทำการแลกเปลี่ยนการชำระเงินซึ่งกันและกัน โดยตรงผ่านหน่วยงานเคลียร์ริงของภาคเอกชน โดยการผ่านเจ้าหน้าที่ติดต่อ หรือผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

1. เครือข่ายเคลียร์ริงเช็ค เช็คที่ถูกใช้ในสหรัฐอเมริกา เชื่อบางส่วนถูกฝากในสถาบันเดียวกันกับที่ออกเช็ค (“เช็ค ON-US”) แล้วจึงถูกชำระผ่านรายการบัญชีในบันทึกของสถาบันชำระเงิน เช็คส่วนที่เหลือถูกเคลียร์ริงผ่านกลไกระหว่างธนาคาร ประมาณครึ่งหนึ่งของเช็คเหล่านี้ถูกเคลียร์ริงผ่านหน่วยงานเคลียร์ริงเช็คในท้องถิ่น และภายในประเทศ และเครือข่ายธนาคารที่ติดต่อ อีกครึ่งหนึ่งถูกเคลียร์ริงผ่านธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

สำหรับกลไกในการเรียกเก็บเช็ค สถาบันที่รับฝากที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกันทางภูมิศาสตร์จะแลกเปลี่ยนเช็คกันโดยตรง หรือเข้าร่วมการดำเนินการเคลียร์ริงเช็ค โดยสถาบันที่รับฝากได้แลกเปลี่ยนเช็ค และใช้บริการชำระเงินสุทธิของธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เพื่อชำระรายการสุทธิของผู้เข้าร่วม

ภาคเอกชนที่ประกอบการเคลียร์ริงได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2535 โดยตัวแทนของสมาชิกของการดำเนินการเคลียร์ริงนี้ จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าของเช็คที่แลกเปลี่ยนในแต่ละวัน และคำนวณรายการสุทธิของสมาชิกแต่ละราย ข้อมูลการชำระเงินจะถูกส่งให้แก่ผู้เข้าร่วมที่ใช้การโอนเงิน Fedwire ในการชำระรายการสุทธิผ่านบัญชีชำระเงินพิเศษ ณ ธนาคารกองทุนสำรองสหพันธรัฐแห่งคลีฟแลนด์

ในกรณีที่เช็คได้ทำขึ้น ณ สถาบันรับฝากนอกเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ที่สถาบันรับฝากตั้งอยู่ อาจถูกนำฝากโดยสถาบันเรียกเก็บกับธนาคารที่ติดต่อ หรือธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ธนาคารที่ติดต่อที่มีความสัมพันธ์กับธนาคารที่ติดต่ออื่นๆ ที่ได้นำเสนอเช็คที่ทำขึ้นโดยตรง สถาบันขนาดเล็กมักจะใช้บริการเรียกเก็บเช็คของธนาคารที่ติดต่อ หรือที่มีการเสนอโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ มีการประมาณการว่า ประมาณ 85% ของเช็คที่ถูกนำฝากเพื่อเรียกเก็บกับสถาบันรับฝากถูกเคลียร์ริงข้ามคืน เช็คที่เคลียร์ริงจากกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐและธนาคารที่ติดต่อ ถูกประมวลผลด้วยเครื่องมือที่มีความเร็วสูง ซึ่งจัดรายการบันทึก และคัดลอกเช็คตามข้อมูลที่มีอยู่ในการรับรองตัวอักษรหมึกแม่เหล็กที่ตีพิมพ์ด้านล่างของเช็ค

การส่งเช็คระหว่างสถาบันที่เรียกเก็บด้วยวิธีต่างๆ เช็คที่เคลียร์ริงในพื้นที่มักจะถูกส่งผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเอกสาร ในขณะที่เช็คที่สร้างขึ้นในภูมิภาคที่ห่างไกลจากสถาบันที่รับฝากจะถูกนำส่งผ่านการขนส่งทางอากาศ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะดำเนินการจัดการเครือข่ายในการขนส่งทางอากาศเพื่อแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างหน่วยงานประมวลผลเช็คทั้ง 47 แห่ง และใช้เครือข่ายเจ้าหน้าที่ในการส่งเอกสารในเขตพื้นที่ เพื่อจัดการนำส่งเช็คไปยังสถาบันชำระเงิน

ธนาคารที่ติดต่อยังชำระเงินสำหรับเช็คที่ตนเรียกเก็บสำหรับสถาบันอื่นผ่านบัญชีในสมุดบัญชี กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะชำระเงินสำหรับเช็คที่ตนเรียกเก็บผ่านบัญชีเงินกองทุนสำรอง หรือบัญชีเคลียร์ริงที่ตนเปิดไว้สำหรับสถาบันที่รับฝาก

2. หน่วยงานเคลียร์ริงอัตโนมัติ หรือ ACH เป็นระบบประมวลผลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยสมบูรณ์แบบที่มีการประมวลผลการชำระเงินที่มีมูลค่า ในการทำธุรกรรม ACH จะถูกนำฝากกับเครื่องประมวลผล ACH เป็นเวลา 1 - 2 วัน ก่อนวันที่ชำระเงินกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ และวีซ่าสหรัฐอเมริกา จะให้บริการประมวลผล ACH นอกจากนี้ หน่วยงานเคลียร์ริงแห่งนิวยอร์ก (NYACH) และระบบข้อมูลเดอลุกซ์จะให้บริการประมวลผล ACH แก่สถาบันรับฝากในรัฐนิวยอร์กและอริโซนาตามลำดับ สำหรับการทำธุรกรรม ACH ในสหรัฐอเมริกา มีบางส่วนของกระบวนการชำระเงินดังกล่าวนี้ได้ดำเนินการโดยรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงระบบการชำระเงินเป็นรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์

ในเรื่องการทำงานของระบบ ACH ในการให้บริการของระบบ ACH ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เป็นการทำงานตลอดเวลา 24 ชั่วโมง โดยแบ่งการประมวลผลออกเป็นสี่รอบ สถาบันรับฝากจะนำฝากระยะเวลาของการทำธุรกรรม ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในแต่ละรอบตามตารางนำฝากที่ได้มีการตีพิมพ์ การทำธุรกรรม ACH ได้รับการชำระผ่านบัญชีของสถาบัน ณ ธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในวันที่ชำระเงินที่ระบุในการทำธุรกรรม และจะมีการจัดหาเงินทุนให้แก่สถาบันเพื่อใช้ในวันที่ชำระเงิน ซึ่งทางกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐผูกขาดสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงสินเชื่อให้แก่ผู้รับการทำธุรกรรมสินเชื่อ ACH จนกว่าบัญชีธนาคารทุนสำรองจะปิดทำการ ซึ่งจะเกิดขึ้นในระหว่างคืนที่มีการชำระเงิน ในกรณีที่มีการมอบสินเชื่อให้แก่ต้นทางของการทำธุรกรรมตัดบัญชี ACH ธนาคารทุนสำรองอาจเปลี่ยนแปลงสินเชื่อ จนกว่าธนาคารจะเปิดทำการในวันทำการถัดไปหลังจากวันที่ชำระเงิน

สถาบันที่รับฝากจะนำฝากการทำธุรกรรม ACH กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีการกำหนดการทำธุรกรรมสำหรับสถาบันที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐเดียวกัน หรือเขตพื้นที่อื่นๆ เมื่อมีการประมวลผลการทำธุรกรรม ธนาคารทุนสำรองจะนำส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่สถาบันในพื้นที่ หรือส่งผ่านเครือข่ายติดต่อสื่อสารของ

กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐที่ให้บริการแก่สถาบันที่รับฝาก ธนาคารทุนสำรองที่ได้รับจะส่งการทำธุรกรรมให้แก่สถาบันภายในเขตของตน สถาบันที่รับฝาก และหน่วยงานบริการทั้งหมดที่มีต้นกำเนิดโดยตรง และได้รับการทำธุรกรรม ACH เชิงพาณิชย์ผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้เชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ในสถาบันบางแห่งที่เป็นจุดรับ โดยได้รับเฉพาะการทำธุรกรรม ACH ของรัฐที่ต้องเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์กับธนาคารกองทุนสำรอง สถาบันบางแห่งได้รับการทำธุรกรรม ACH ซึ่งต้องเชื่อมต่อกับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐโดยผ่านสายเช่า สถาบันบางแห่งใช้สายเช่าร่วมหรือสายโทรออก เพื่อเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์กับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

หน่วยงานประมวลผลภาคเอกชน จะทำการแลกเปลี่ยนการทำธุรกรรมระหว่างสมาชิกด้วยกัน และให้บริการ ACH ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในการนำส่งการทำธุรกรรมให้แก่ผู้ที่มีใช้สมาชิก การทำธุรกรรม ACH มีการประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้รับการชำระเงินผ่านบัญชีของสถาบันรับฝาก ณ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ การทำธุรกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกของหน่วยงานเคลียร์ที่ดำเนินงานโดยเอกชน ได้รับการชำระเงินผ่านบริการชำระเงินโดยสุทธิที่ผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

3. เครือข่ายบัตรเครดิต ATM และ POS

เครือข่ายบัตรเครดิต ATM และ POS จะเป็นการติดต่อสื่อสารโดยการมอบอำนาจในการทำธุรกรรม และการชำระเงินระหว่างธนาคารสำหรับสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิก เครือข่ายที่ได้รับการถือกรรมสิทธิ์โดยกลุ่มของสถาบันการเงินที่มีการจัดหาเงินทุนเริ่มต้น และได้กำหนดนโยบายดำเนินงานแบบสากล ขั้นตอน และการควบคุมดูแลค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจะถูกเรียกคืนผ่านค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม เครือข่ายส่วนใหญ่มีความเชื่อถือในสินเชื่อบริหารระหว่างธนาคาร สัญญาเงินกู้และเงื่อนไขในการประเมินผลเป็นพิเศษของสมาชิกที่ให้มีการชำระเงิน

เครือข่ายบัตรเครดิตส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา คือวีซ่า (VISA) และมาสเตอร์การ์ด (Mastercard) การชำระเงินระหว่างธนาคารในการทำธุรกรรมบัตรเครดิต ATM หรือ POS ระหว่างธนาคารที่ออกบัตรและธนาคารของผู้ค้าปลีกเกิดขึ้นเป็นรายวันตามจำนวนสุทธิ เมื่อสิ้นสุดวันทำการของเครือข่าย ผู้ประกอบการเครือข่ายจะคำนวณรายการชำระเงินโดยสุทธิของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งการชำระเงินรายการสุทธิอาจเกิดขึ้น โดยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ACH หรือผ่านทางยอดคงเหลือ ณ ธนาคารที่ชำระเงิน บางกรณีกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะทำหน้าที่เป็นธนาคารที่ชำระเงินด้วย สำหรับบริษัทบัตรเครดิต และเครือข่าย ATM ร่วม ได้พยายามสร้างระบบ POS ทั่วประเทศ อย่างเช่น วีซ่า และมาสเตอร์การ์ด ได้ทำการขยายงานโดยสร้างระบบ POS ทั่วประเทศ

สหรัฐอเมริกา และเครือข่าย ATM ในเขตภูมิภาคได้มีการเสนอบริการ ATM และ POS ในเขตพื้นที่ให้กว้างขวางมากขึ้น

(1) ระบบการชำระเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบการโอนเงินในสหรัฐอเมริกา มีระบบการโอนเงิน 3 ระบบ กล่าวคือ (1) ระบบการโอนเงิน Fedwire ที่ดำเนินงานโดยระบบทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เป็นการโอนเงินที่มีมูลค่าสูง (2) ระบบชำระเงินระหว่างธนาคารของหน่วยงานเคลียร์ริง (CHIPS) ที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานเคลียร์ริงของนิวยอร์ก (NYCHA) เป็นการโอนเงินที่มีมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน ซึ่งสถาบันการเงิน และลูกค้าจะใช้ระบบการชำระเงินเหล่านี้ในการโอนเงินดอลลาร์เป็นจำนวนมาก การโอนในช่วงเวลาเร่งด่วน นอกจากนี้ สถาบันการเงินได้ใช้เทคโนโลยี สวิตช์ และระบบการส่งข้อความอื่นๆ เพื่อส่งคำสั่งชำระเงินไปยังผู้ที่ตนเองติดต่อด้วย เพื่อโอนยอดเงินคงเหลือ หรือเพื่อทำการชำระเงิน และ (3) ระบบ ACH เป็นระบบการโอนเงินรายย่อย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ก. การชำระเงินระบบ Fedwire²⁷

ระบบการโอนเงิน Fedwire ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐเป็นระบบชำระเงินโดยรวม โดยผู้ส่งเงินจะทำการ โอน และยังมีบริการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บริการบันทึก บริการ โอนหลักทรัพย์ค้ำประกันของรัฐ ระบบ Fedwire จะเชื่อมโยงธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐทั้ง 12 แห่ง และร่วมกับสถาบัน และหน่วยงานตัวแทนรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐต่างๆ

โดยทั่วไป สถาบันที่รับฝาก (รวมทั้งสาขาในสหรัฐอเมริกา และหน่วยงานตัวแทนธนาคารต่างประเทศ) ที่เปิดบัญชีทุนสำรอง หรือบัญชีเคลียร์ริงในสมุดบัญชีของธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ จะใช้ Fedwire โดยตรงในการส่งหรือรับเงินชำระจากสถาบันที่เปิดบัญชีที่เป็นผู้ใช้บริการโอนเงิน Fedwire ผู้เข้าร่วม Fedwire จะโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐของสถาบันอื่น เพื่อผลประโยชน์ของสถาบันที่ได้รับ หรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลที่สาม เช่น สถาบันที่รับ ลูกค้าของบริษัท หรือลูกค้ารายบุคคล

การโอนเงินระบบ Fedwire ใช้ในการชำระเงินระหว่างธนาคาร การทำธุรกรรมชำระเงินระหว่างบริษัท และการชำระเงินสำหรับธุรกรรมหลักทรัพย์ ระบบการโอนเงิน

²⁷ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

Fedwire ทำงานตั้งแต่เวลา 08.30–18.30 น. ตามเวลาตะวันออก โดยเป็นระบบการชำระเงินโดยรวม ระบบ Fedwire จะมีการประมวลผลทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดำเนินการ โอนเงินส่วนบุคคล เมื่อมีการดำเนินการโดยสถาบันที่ส่งที่ได้เปิดบัญชี ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ การโอนเงิน Fedwire จะได้รับการประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ที่มีการตัดยอดบัญชีเงินในบัญชีทุนสำรองของสถาบันผู้ส่ง และฝากเข้าบัญชีของสถาบันผู้รับ ตามปกติภายในเวลาโอนระบบการบัญชีรายวันของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กล่าวคือ ระบบตรวจสอบยอดคงเหลือในบัญชี (ABS) จะติดตามความเปลี่ยนแปลงของยอดคงเหลือในบัญชีของสถาบันที่มีผลมาจากการโอนเงิน และหลักทรัพย์ตามความเป็นจริง บัญชี ABMS สำหรับธุรกรรมอื่นๆ ที่ประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ อย่างเช่น การชำระเงินด้วยเช็คตามตารางที่ประกาศไว้

ข้อความการชำระเงินระบบ Fedwire ถูกส่งผ่านเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างเขตที่เชื่อมโยงธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐทั้ง 12 แห่ง และเครือข่ายการติดต่อสื่อสารในเขตพื้นที่ ซึ่งเชื่อมโยงสถาบันการเงินกับธนาคารกองทุนสำรอง ข้อความการชำระเงินจากสถาบันการเงินจะถูกส่งไปยังระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารกองทุนสำรองเพื่อทำการประมวลผล หากข้อความการชำระเงินถูกกำหนด เป็นของสถาบันที่อยู่ในเขตกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐอื่นๆ ข้อความนั้นก็จะถูกส่งผ่านจุดติดต่อสื่อสารไปยังธนาคารกองทุนสำรองอื่นๆ เพื่อทำการประมวลผลต่อไปในคอมพิวเตอร์ และจะถูกสื่อสารต่อไปยังสถาบันที่รับ โดยผ่านการแจ้งแบบออนไลน์ หรือออฟไลน์ ตามโครงการควบคุมอัตโนมัติของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งมีการวางแผนว่า ระบบการชำระเงินที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งระบบการโอนเงิน Fedwire จะปฏิบัติการในอาคารคอมพิวเตอร์ที่ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในนิวยอร์ก ที่มีเครื่องมือสนับสนุน ณ ธนาคารกองทุนสำรองอื่นๆ

นโยบายการกำหนดราคาในการโอนเงินระบบ Fedwire ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นจำนวน 1.06 ดอลลาร์สหรัฐ โดยมีการจ่ายเงิน 0.53 ดอลลาร์สหรัฐจากต้นทาง และจ่ายเงิน 0.53 ดอลลาร์สหรัฐจากผู้รับ ราคาในการโอนเงินออฟไลน์ทางโทรศัพท์เป็นจำนวน 10 ดอลลาร์สหรัฐ สถาบันที่ได้รับแจ้งการโอนเงินทางโทรศัพท์จะถูกเรียกเก็บเงิน 10 ดอลลาร์สหรัฐต่อการโทรหนึ่งครั้ง สถาบันจะจ่ายค่าธรรมเนียมการเชื่อมต่อในการครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการกำหนด และรักษาการเชื่อมโยงการส่งข้อมูล การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้จะใช้สำหรับงานของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ นอกเหนือจากระบบ Fedwire โดยค่าธรรมเนียมรายเดือนสำหรับการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เป็นจำนวน 700 ดอลลาร์สหรัฐ การเชื่อมต่อสายเช่าร่วมเป็นจำนวนเงิน 300 ดอลลาร์สหรัฐ และการเชื่อมต่อการโทรเป็นจำนวนเงิน 65 ดอลลาร์สหรัฐ

ข. การชำระเงินระบบ CHIPS²⁸

สำหรับการชำระเงินในระบบ CHIPS เป็นการชำระเงินระหว่างธนาคารของหน่วยงานเคลียร์ริง ซึ่ง CHIPS เป็นระบบการชำระเงินที่ภาคเอกชนเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยสมาคมเคลียร์ริง ได้เริ่มมีการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2514 โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงทดแทนรายการเคลียร์ริงชำระเงินตามเอกสารเช่นเดียวกันกับระบบ Fedwire ระบบ CHIPS เป็นระบบการโอนเงินเชื่อ ไม่เหมือนกับระบบ Fedwire อย่างไรก็ตาม ระบบ CHIPS จะดำเนินการชำระธุรกรรมการชำระเงิน และชำระพันธะหนี้สินสุทธิเมื่อสิ้นสุดวัน

ผู้เข้าร่วมในระบบ CHIPS นั้น อาจเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทตามพระราชบัญญัติบริษัทเงินลงทุนที่ได้รับการจำกัดความตามกฎหมายการธนาคารแห่งรัฐนิวยอร์กหรือสาขาธนาคารของสถาบันการธนาคารพาณิชย์ที่มีสำนักงานอยู่ในนครนิวยอร์ก ผู้ไม่เข้าร่วมระบบแต่มีความประสงค์จะส่งเงินผ่านทางระบบ CHIPS ต้องว่าจ้างผู้เข้าร่วมระบบ CHIPS ให้ทำหน้าที่เป็นบุคคลติดต่อหรือตัวแทนในการชำระเงิน

เงินชำระที่โอนผ่านระบบ CHIPS จะเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมระหว่างธนาคารในลักษณะเป็นสากล รวมทั้งการจ่ายเงินเป็นเงินดอลลาร์ที่เป็นผลมาจากการทำธุรกรรมสกุลเงินตราต่างประเทศ (รวมทั้งสัญญาแลกเปลี่ยนสกุลเงิน) และรายการเงินยูโรดอลลาร์ และรายรับคำสั่งชำระเงินที่ส่งผ่านระบบ CHIPS ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ พันธะหน้าที่ในการชำระเงินอื่นหรือระบบเคลียร์ริง การปรับยอดคงเหลือ และการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเชิงพาณิชย์ การกู้เงินธนาคารและธุรกรรมหลักทรัพย์

ผู้เข้าร่วมในระบบ CHIPS จะได้รับการควบคุมดูแลโดยผู้ควบคุมดูแลธุรกรรมการธนาคารแห่งรัฐ หรือสหพันธรัฐ และ CHIPS ได้รับการตรวจสอบประจำปีจากหน่วยงานการธนาคารแห่งรัฐ และสหพันธรัฐ ธนาคารศูนย์เงินตราในนิวยอร์ก 11 แห่ง เป็นสมาชิกของสมาคมเคลียร์ริงแห่งนิวยอร์ก ซึ่งมีตัวแทนอยู่ในคณะกรรมการเคลียร์ริง ซึ่งกำหนดกฎระเบียบสำหรับการดำเนินงานของ CHIPS สำหรับผู้ที่มีใช้สมาชิกจะต้องตกลงที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของ CHIPS

การดำเนินงานของระบบ CHIPS ตามปกติระบบ CHIPS จะเปิดทำการตั้งแต่เวลา 07.00 – 16.30 น. ตามเวลาตะวันออก ซึ่งมักจะเสร็จสิ้นการชำระเงินก่อนเวลา 18.00 น. เครือข่ายการติดต่อสื่อสารของ CHIPS เป็นเครือข่ายเดี่ยว โดยผู้เข้าร่วมทั้งหมดจะเชื่อมต่อโดยตรง

²⁸ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

กับศูนย์ประมวลผล CHIPS และกับหน่วยงานสนับสนุน CHIPS การเชื่อมต่อทั้งหมดมีสายโทรเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ฉุกเฉิน

ในระหว่างเวลาทำการ CHIPS ทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชี และแลกเปลี่ยนข้อความชำระเงินระหว่างผู้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมแต่ละรายเริ่มต้นวันทำการ โดยมียอดคงเหลือเริ่มต้นเป็นศูนย์ CHIPS จะคำนวณรายการสุทธิของผู้เข้าร่วมแต่ละรายที่เกี่ยวข้องกันในระหว่างวันตามที่มีการส่ง และรับข้อความเกี่ยวกับการชำระเงิน ข้อความเกี่ยวกับการชำระเงินนั้นอาจถูกบันทึกเป็นมูลค่าในวันเดียวกัน หรือในอนาคต ข้อความอันเดียวกันจะถูกประมวลผลในทันทีเมื่อมีการส่งข้อความโดยผู้ส่ง ซึ่งเมื่อมีการส่งข้อความการชำระเงินให้แก่ผู้รับแล้ว จะไม่สามารถเพิกถอนโดยสถาบันที่ส่งได้

ผู้เข้าร่วมระบบ CHIPS ต้องมีข้อมูลการสื่อสารและเครื่องมือสำหรับประมวลผลคอมพิวเตอร์ในพื้นที่นครนิวยอร์ก (อุปกรณ์ประมวลผลส่วนกลาง และศูนย์ประมวลผลฉุกเฉิน) นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมต้องมีบัญชีหลักทรัพย์สินและบัญชีเคลียร์ ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในนครนิวยอร์กด้วย

การชำระเงินจะต้องผ่านผู้เข้าร่วมชำระเงินที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้เข้าร่วมที่ไม่ชำระเงินต้องเชื่อถือผู้เข้าร่วมชำระเงินในฐานะผู้ติดต่อเพื่อชำระเงินให้พวกเขา หลังจากเวลา 16.30 น. ในแต่ละวันหน่วยงานเคลียร์จะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทราบถึงรายการสุทธิของตน และผู้เข้าร่วมชำระเงินตามรายการสุทธิของผู้เข้าร่วมที่มีการชำระเงิน (รายการชำระเงินสุทธิ) หากรายการชำระเงินสุทธิของผู้เข้าร่วมการชำระเงินเป็นการตัดบัญชีสุทธิ ผู้เข้าร่วมจะต้องโอนเงินเข้าบัญชีชำระเงินสุทธิของ CHIPS ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ โดยโอนเงินทางระบบ Fedwire ภายในเวลา 17.45 น. เมื่อมีการชำระพันธะตัดบัญชีสุทธิทั้งหมด หน่วยงานเคลียร์จะโอนเงินผ่านระบบ Fedwire ให้แก่ผู้เข้าร่วมทั้งหมดในรายการสินเชื่อการชำระเงินสุทธิ และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทั้งหมดทราบก่อนเวลา 18.00 น. ที่การชำระเงินจะเสร็จสิ้น

ค. การชำระเงินระบบ ACH²⁹

การชำระเงินในระบบ ACH (Automated Clearing Houses) หรือศูนย์ชำระบัญชีอัตโนมัติ เป็นระบบการโอนเงินที่มีจำนวนรายการมาก แต่มูลค่าไม่สูง (high-volume, low-value) เทียบได้กับระบบ Media Clearing ของประเทศไทย ใช้สำหรับการโอนเงินเดือน เงินปัน

²⁹ ฝ่ายระบบการชำระเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ตุลาคม). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.

ผล เงินบำนาญ ค่าสาธารณูปโภค และค่าประกันภัย ซึ่งสามารถโอนเงินต่างสกุลได้ด้วยการใช้
 บริการธนาคารในระบบชำระบัญชีอัตโนมัติ ระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ACH) เพื่อรับ
 และจ่ายรายการทางการเงินกับคิลเลอร์ทุกแห่ง ในการทำงานของศูนย์ ACH จะถูกกำกับโดย The
 National Automated Clearing Houses Association (NACHA) หรือสมาคมผู้ให้บริการชำระเงิน
 อัตโนมัติแห่งชาติ หน้าที่ของศูนย์ ACH คือกำหนดเวลาในการทำรายการชำระบัญชีต่างจำนวนมาก
 จากบริษัทหนึ่ง ไปยังบัญชีของผู้รับในธนาคารต่างๆ เช่น ระบบเงินเดือนผ่านบัญชีอัตโนมัติ

สำหรับรายการข้อมูลของระบบ ACH จะมีรายละเอียดของรายการและ
 ประเภทของข้อมูล ดังต่อไปนี้

-Prearranged Payments and Deposits (PPD) หรือข้อมูลการจัดการ
 รายการถอน-ฝากล่วงหน้า เป็นการฝากเงินตรง เช่น ระบบบัญชีเงินเดือนอัตโนมัติ การโอนเงินราย
 เดือนของภาครัฐ ฯลฯ

-Cash Connection and Disbursement (CCD) หรือข้อมูลการทำ
 รายการด้วยเงินสด ให้รายละเอียดถึงปลายทางที่เงินสดจะถูกโอนไปถึง

-Corporate Trade Payment (CTP) หรือข้อมูลการทำรายการพาณิชย์
 ขององค์กร ข้อมูลด้านการชำระเงินและรายละเอียด

-Corporate Trade Exchange (CTX) หรือข้อมูลการทำรายการพาณิชย์
 ด้วยเงินตราต่างประเทศ เป็นข้อมูลในแบบ ACH แบบเดียวที่มีทั้งข้อมูลด้านการชำระเงินและ
 กำหนดในรายละเอียดการชำระเงินต่างๆ

-Electronic Funds Transfer (EFT) หรือการโอนผ่านระบบ
 อิเล็กทรอนิกส์

(2) ระบบการชำระเงินของประเทศอังกฤษ

สำหรับในประเทศอังกฤษ มีระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 2 ระบบ
 ดังนี้

ก. การชำระเงินระบบ BACS³⁰

การชำระเงินระบบ BACS (Bankers' Automated Clearing Service) ระบบ BACS เป็นหน่วยงานในประเทศอังกฤษที่ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการหลักด้านการหักบัญชีระหว่างธนาคาร สำหรับคำสั่งการโอนเงิน หรือการหักบัญชีโดยตรง (Direct Debit)

ข. การชำระเงินระบบ CHAPS³¹

การชำระเงินระบบ CHAPS (Clearing House Automated Payments System) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งข้อมูลคำสั่งการโอนเงินผ่านระบบโทรคมนาคมสื่อสารซึ่งใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เชื่อมโยงกับชุดมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร (protocol) กับเครือข่าย (gateway) ของ CHAPS ได้ รวมทั้งดำเนินการหักบัญชีอัตโนมัติตามคำสั่งการโอนเงินด้วย ผู้ที่จะใช้บริการของ CHAPS ได้นั้นจะต้องเป็นสมาชิกของ CHAPS ซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้แก่ ธนาคารสำนักหักบัญชีในประเทศอังกฤษ (UK clearing banks) หรือผู้ที่ใช้บริการ CHAPS โดยการผ่านทางธนาคารสำนักหักบัญชีซึ่งเป็นสมาชิกของ CHAPS

³⁰ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542,ตุลาคม). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.

³¹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542,มิถุนายน). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.